

**PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W BYDGOSZCZY**

ul. Długa 47,85-034 Bydgoszcz
Tel. 52 345-56-44, Fax 52 345-56-17
E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dnia 18 grudnia 2012r.

Znak: RBG-61-23/12/KL

DECYZJA NR RBG - 33/2012

- I.** Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy – po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Markowi Bednarzowi prowadzącemu działalność pod nazwą Profit we Włocławku

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania Marka Bednarza prowadzącego działalność pod nazwą Profit we Włocławku polegające na:

- A.** zamieszczeniu we wzorcu umowy *Umowa pożyczki* postanowień umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), których treść jest następująca:

- 1. W przypadku opóźnień i braku spłaty pożyczki w terminie, Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy przedstawiające się następująco: jednorazowy monitoring telefoniczny – 5,00 zł, upomnienie – 25,00 zł, pierwsze wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, drugie wezwanie do zapłaty – 70,00 zł, ostateczne wezwanie do zapłaty – 90,00 zł, rozwiązanie umowy – 120,00 zł, wezwanie przed procesowe – 170,00 zł, koszty windykacji w przypadku konieczności osobistego kontaktu pracownika firmy z Pożyczkobiorcą – 400,00 zł;
(pkt 8 Umowy)**
- 2. Upomnienie – 25,00 zł, pierwsze wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, drugie wezwanie do zapłaty – 70,00 zł, ostateczne wezwanie do zapłaty – 90,00 zł (...), wezwanie przed procesowe – 170,00 zł;
(pkt 8 Umowy)**

3. „**W przypadku opóźnień i braku spłaty pożyczki w terminie, Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy przedstawiające się następująco (...) Rozwiązanie umowy – 120 zł**”
(pkt 8 Umowy)
4. **Korespondencję uważa się za doręczoną po upływie 7 dni od daty wysłania na ostatni podany przez Pożyczkobiorcę adres do korespondencji;**
(pkt 12 zdanie drugie Umowy)
5. **Wszystkie spory wynikające z niniejszej umowy rozstrzygać będzie sąd właściwy dla siedziby Pożyczkodawcy,**
(pkt 16 Umowy)

co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

B. naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej oraz pełnej informacji poprzez:

1. niezamieszczanie w umowach „*Umowa pożyczki*” pełnej nazwy kredytodawcy, wbrew dyspozycji art. 30 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);
2. niezamieszczanie w umowach „*Umowa pożyczki*” informacji o terminach i sposobie wypłaty kredytu, wbrew dyspozycji art. 30 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);
3. niezamieszczanie w umowach „*Umowa pożyczki Nr...*” informacji o organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów, wbrew dyspozycji art. 30 ust. 1 pkt 21 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);
4. niezamieszczanie w umowach „*Umowa pożyczki Nr...*” zawieranych z konsumentami informacji o wysokości rzeczywistej stopy oprocentowania, wbrew dyspozycji art. 30 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);
5. niezamieszczanie w sposób jednoznaczny i zrozumiały w umowach „*Umowa pożyczki Nr...*” zawieranych z konsumentami informacji o wysokości całkowitej kwoty kredytu poprzez wliczanie w nią również kosztów uzyskania kredytu, wbrew dyspozycji art. 30 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 29 ust. 3 w zw. z art. 5 pkt 7 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.),

co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

C.

1. obliczaniu wysokości całkowitego kosztu kredytu, bez uwzględnienia w nim kaucji windykacyjnej, co może wprowadzać konsumentów w błąd w zakresie wysokości całkowitego kosztu kredytu, które to działanie wyczerpuje znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej zdefiniowanej w art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 oraz ust. 3 pkt 2 w związku z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206);
2. pobieraniu w momencie zawierania „Umowy pożyczki” kaucji windykacyjnej, stanowiącej zabezpieczenie kwoty udostępnianej konsumentowi w ramach umowy, w wysokości nadmiernie wygórowanej w stosunku do całkowitej kwoty kredytu, które to działanie wyczerpuje znamiona praktyki określonej w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 253, poz. 1503 ze zm.),

co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

D. bezprawnym działaniu poprzez:

1. żądanie zabezpieczenia wierzytelności wynikającej z „Umowy pożyczki” zawartej z konsumentem w postaci *weksła in blanco* bez formuły „nie na zlecenie” lub innej równoznacznej, wbrew dyspozycji przepisu art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);
2. stosowanie we wzorcu umowy „Umowa pożyczki” postanowienia umownego o treści:
Za każdy dzień zwłoki w sprawie pożyczki Pożyczkobiorca jest zobowiązany do zapłaty kary umownej w wysokości 20,00 złotych (pkt 7 zd. 1 Umowy)
wbrew dyspozycji przepisu art. 483 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz. U. 1964 Nr 93, poz. 16 ze zm.);
3. stosowanie we wzorcu umowy „Umowa pożyczki” postanowienia umownego o treści:
Pożyczkobiorcy przysługuje prawo odstąpienia od umowy pożyczki poprzez wypełnienie stosownego formularza Profit w terminie 10 dni od daty jej zawarcia, w formie pisemnej pod rygorem nieważności i przesłanie na adres Pożyczkodawcy. (pkt 9 Umowy)
wbrew dyspozycji przepisu z art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2011 r. ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.),

co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

II. Na podstawie art. 103 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.)

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

decyzji w punkcie I (słownie: pierwszym) **nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.**

III. Na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosowanie do treści przepisów art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu, z urzędu, postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

określa się środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, poprzez nałożenie na Marka Bednarza prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Profit we Włocławku obowiązku przedłożenia konsumentom, z którymi zawarto umowy w oparciu o wzorzec z dnia 26 maja 2010 r. pod nazwą „*Umowa Pożyczki Nr*” i które są nadal wykonywane propozycji zmiany warunków tych umów, mającej na celu wyeliminowanie niedozwolonych postanowień umownych wskazanych w pkt. I.A sentencji niniejszej decyzji **w terminie 2 miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.**

IV. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy po przeprowadzeniu postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

nakłada się na Marka Bednarza prowadzącego działalność pod nazwą Profit we Włocławku karę pieniężną w wysokości:

- 1. 723 zł** (słownie: siedemset dwadzieścia trzy złote), płatną do budżetu państwa z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), w zakresie opisanym w punkcie I.A sentencji niniejszej decyzji;
- 2. 781 zł** (słownie: siedemset osiemdziesiąt jeden złotych), płatną do budżetu państwa z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), w zakresie opisanym w punkcie I.B sentencji niniejszej decyzji;
- 3. 781 zł** (słownie: siedemset osiemdziesiąt jeden złotych), płatną do budżetu państwa z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), w zakresie opisanym w punkcie I.C sentencji niniejszej decyzji;

4. **1172 zł** (słownie: jeden tysiąc sto siedemdziesiąt dwa złote), płatną do budżetu państwa z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), w zakresie opisanym w punkcie I.D sentencji niniejszej decyzji;

V. Na podstawie art. 77 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) w związku z art. 80 tej ustawy oraz stosowanie do art. 33 ust. 6 ww. ustawy, a także na podstawie art. 263 § 1 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

obciąża się **Marka Bednarza prowadzącego działalność pod nazwą Profit we Włocławku** kosztami opisanego w punkcie I sentencji postępowania w sprawie naruszenie zbiorowych interesów konsumentów w kwocie **22,60 zł** (słownie dwadzieścia dwa złote 60/100) i zobowiązuje się Marka Bednarza prowadzącego działalność pod nazwą Profit we Włocławku do ich zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: **Prezes UOKiK** lub **organ ochrony konsumentów**) przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie, czy wzorce umowne stosowane przez Marka Bednarza prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Profit we Włocławku (dalej: **przedsiębiorca, kredytodawca** lub **Profit**) zawierają niedozwolone postanowienia umowne, a co za tym idzie, czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniające podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach, tj. art. 479³⁸§1 i art. 479³⁹ k.p.c. w związku z art. 385¹-385³ k.c. oraz mające na celu wstępne ustalenie, czy nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowań w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów poprzez stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W toku postępowania wyjaśniającego w związku z wezwaniem Prezesa UOKiK, przedsiębiorca przedłożył wzorzec w postaci *Umowy pożyczki ...* (dalej: **Umowa**).

Mając powyższe na uwadze – postanowieniem Nr RBG-214/2012 z dnia 18 października 2012 r. – Prezes UOKiK wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez **Marka Bednarza prowadzącego działalność pod nazwą Profit we Włocławku** praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

A. zamieszczeniu we wzorcu umowy *Umowa pożyczki* postanowień umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 za. zm.), których treść jest następująca:

1. **W przypadku opóźnień i braku spłaty pożyczki w terminie, Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności**

wynikających z niniejszej umowy przedstawiające się następująco: jednorazowy monitoring telefoniczny – 5,00 zł, upomnienie – 25,00 zł, pierwsze wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, drugie wezwanie do zapłaty – 70,00 zł, ostateczne wezwanie do zapłaty – 90,00 zł, rozwiązanie umowy – 120,00 zł, wezwanie przed procesowe – 170,00 zł, koszty windykacji w przypadku konieczności osobistego kontaktu pracownika firmy z Pożyczkobiorcą – 400,00 zł;

(pkt 8 Umowy)

2. Upomnienie – 25,00 zł, pierwsze wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, drugie wezwanie do zapłaty – 70,00 zł, ostateczne wezwanie do zapłaty – 90,00 zł (...) wezwanie przed procesowe – 170,00 zł;

(pkt 8 Umowy)

3. W przypadku opóźnień i braku spłaty pożyczki w terminie, Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy przedstawiające się następująco (...) **Rozwiązanie umowy – 120 zł**

(pkt 8 Umowy)

4. Korespondencję uważa się za doręczoną po upływie 7 dni od daty wysłania na ostatni podany przez Pożyczkobiorcę adres do korespondencji;

(pkt 12 zdanie drugie Umowy)

5. Wszystkie spory wynikające z niniejszej umowy rozstrzygać będzie sąd właściwy dla siedziby Pożyczkodawcy,

(pkt 16 Umowy)

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

B. naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej oraz pełnej informacji poprzez:

1. niezamieszczanie w umowach „Umowa pożyczki” pełnej nazwy kredytodawcy, wbrew dyspozycji art. 30 pkt 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);

2. niezamieszczanie w umowach „Umowa pożyczki” informacji o terminach i sposobie wypłaty kredytu, wbrew dyspozycji art. 30 pkt 5 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);

3. niezamieszczanie w umowach „Umowa pożyczki Nr...” informacji o organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów, wbrew dyspozycji art. 30 pkt 21 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);

4. niezamieszczanie w umowach „Umowa pożyczki Nr...” zawieranych z konsumentami informacji o wysokości rzeczywistej stopy oprocentowania, wbrew dyspozycji art. 30 pkt 7 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);

5. niezamieszczanie w sposób jednoznaczny i zrozumiały w umowach „*Umowa pożyczki Nr...*” zawieranych z konsumentami informacji o wysokości całkowitej kwoty kredytu poprzez wliczanie w nią również kosztów uzyskania kredytu, wbrew dyspozycji art. 30 pkt 4 w zw. z art. 29 ust. 3 w zw. z art. 5 pkt 7 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.),

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.).

C.

1. obliczaniu wysokości całkowitego kosztu kredytu, bez uwzględnienia w nim kaucji windykacyjnej oraz wysokości odsetek naliczonych przez okres obowiązywania umowy, co może wprowadzać konsumentów w błąd w zakresie wysokości całkowitego kosztu kredytu, które to działanie może wyczerpywać znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej zdefiniowanej w art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 oraz ust. 3 pkt 2 w związku z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206);
2. pobieraniu w momencie zawierania „*Umowy pożyczki*” kaucji windykacyjnej, stanowiącej zabezpieczenie kwoty udostępnianej konsumentowi w ramach umowy, w wysokości nadmiernie wygórowanej w stosunku do całkowitej kwoty kredytu, które to działanie może wyczerpywać znamiona praktyki określonej w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 253, poz. 1503 ze zm.),

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.).

D. bezprawnym działaniu poprzez:

1. żądanie zabezpieczenia wiarygodności wynikającej z „*Umowy pożyczki*” zawartej z konsumentem w postaci *weksla in blanco* bez formuły „nie na zlecenie” lub innej równoznacznej, wbrew dyspozycji przepisu art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.);
2. stosowanie we wzorcu umowy „*Umowa pożyczki*” postanowienia umownego o treści:
Za każdy dzień zwłoki w sprawie pożyczki Pożyczkobiorca jest zobowiązany do zapłaty kary umownej w wysokości 20,00 złotych (pkt 7 zd. 1 Umowy)
wbrew dyspozycji przepisu art. 483 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz. U. 1964 Nr 93, poz. 16 ze zm.);
3. stosowanie we wzorcu umowy „*Umowa pożyczki*” postanowienia umownego o treści:
Pożyczkobiorcy przysługuje prawo odstąpienia od umowy pożyczki poprzez wypełnienie stosownego formularza Profit w terminie 10 dni od daty jej zawarcia, w formie pisemnej pod rygorem nieważności i przesłanie na adres Pożyczkodawcy. (pkt 9 Umowy)

wbrew dyspozycji przepisu z art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2011 r. ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.),

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.).

W toku niniejszego postępowania Prezes UOKiK pismem z dnia 18 października 2012 r. wezwał przedsiębiorcę do ustosunkowania się do przedstawionych zarzutów. Kredytodawca w żaden sposób nie zajął stanowiska w sprawie.

W dniu 15 listopada postanowieniem nr RBG-250/2012 organ ochrony konsumentów postanowił doprecyzować zarzut określony w pkt I.C.1 o czym powiadomił stronę postępowania.

Prezes UOKiK zawiadomił Profit o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z aktami sprawy (pismo z dnia 27 listopada 2012 r.). Przedsiębiorca nie skorzystał z powyższych uprawnień.

Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie zebranych w toku postępowania dokumentów organ ochrony konsumentów ustalił, iż Marek Bednarz prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą Profit we Włocławku od 2 lutego 2009 r. i wpisany jest do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Przedmiotem działalności przedsiębiorcy są pozostałe formy udzielania kredytów.

W związku z prowadzoną działalnością, kredytodawca zawiera z konsumentami umowy pożyczki tzw. „chwilówki” poza lokalem przedsiębiorstwa na podstawie wzorca „Umowa pożyczki ...”. Przedmiotowy wzorzec umowy stosowany jest od 26 maja 2010 r. Zamieszczone w nim zostały m.in. klauzule o następującej treści:

„W przypadku opóźnień i braku spłaty pożyczki w terminie, Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy przedstawiające się następująco: jednorazowy monitoring telefoniczny – 5,00 zł, upomnienie – 25,00 zł, pierwsze wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, drugie wezwanie do zapłaty – 70,00 zł, ostateczne wezwanie do zapłaty – 90,00 zł, rozwiązanie umowy – 120,00 zł, wezwanie przed procesowe – 170,00 zł, koszty windykacji w przypadku konieczności osobistego kontaktu pracownika firmy z Pożyczkobiorcą – 400,00 zł”;

(pkt 8 Umowy)

„Upomnienie – 25,00 zł, pierwsze wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, drugie wezwanie do zapłaty – 70,00 zł, ostateczne wezwanie do zapłaty – 90,00 zł (...) wezwanie przed procesowe – 170,00 zł”;

(pkt 8 Umowy)

„W przypadku opóźnień i braku spłaty pożyczki w terminie, Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności

wynikających z niniejszej umowy przedstawiające się następująco (...) **Rozwiązanie umowy – 120 zł**”;
(pkt 8 Umowy)

„Korespondencję uważa się za doręczoną po upływie 7 dni od daty wysłania na ostatni podany przez Pożyczkobiorcę adres do korespondencji”;
(pkt 12 zdanie drugie Umowy)

„Wszystkie spory wynikające z niniejszej umowy rozstrzygać będzie sąd właściwy dla siedziby Pożyczkodawcy”;
(pkt 16 Umowy)

„Za każdy dzień zwłoki w sprawie pożyczki Pożyczkobiorca jest zobowiązany do zapłaty kary umownej w wysokości 20,00 złotych”;
(pkt 7 zd. 1 Umowy)

„Pożyczkobiorcy przysługuje prawo odstąpienia od umowy pożyczki poprzez wypełnienie stosownego formularza Profit w terminie 10 dni od daty jej zawarcia, w formie pisemnej pod rygorem nieważności i przesłanie na adres Pożyczkodawcy”, (pkt 9 Umowy)

Ponadto przedsiębiorca w Umowie stosuje sformułowanie „Pożyczka” w skład której wchodzi „kaucja” oraz wartość „do wypłaty”. Od tak ustalonej sumy pożyczki naliczane są odsetki – zdefiniowane w umowie jako RSO – wyliczane procentowo oraz kwotowo. Pobierana jest również od konsumentów w momencie zawarcia umowy „opłata administracyjna” w skład której wchodzi „opłata przygotowawcza”. W Umowie znajduje się pozycja „Całkowity koszt pożyczki” w którą wliczone są koszty opłaty administracyjnej oraz odsetki. Na „Całość zadłużenia wynikającego z umowy” składa się wartość pożyczki oraz kwota wpisana w całkowitym koszcie pożyczki. Wzorzec umowy zawiera również miejsce na wpisanie rzeczywistej stopy oprocentowania, nazwanej na potrzeby kontraktu RRSP.

Prezesa UOKiK ustalił również, iż w Umowie nie została zawarta informacja o imieniu i nazwisku kredytodawcy, a także brak jest informacji o terminach i sposobie wypłaty kredytu oraz o organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów. Przedsiębiorca w trakcie wypełniania Umowy z konsumentem nie zamieszcza w niej informacji o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania. Umowa nie zawiera również pozycji oznaczonej jako „całkowita kwota kredytu”. Suma środków wypłacanych konsumentom do swobodnej dyspozycji jest wpisywana w polu „do wypłaty”.

Pożyczki udzielana są na okres od 15 do 30 dni w wysokości od 200 do 500 zł. Od początku 2012 r. do 10 września 2012 r. kredytodawca zawarł 2164 umów pożyczki.

Prezes UOKiK ustalił nadto na podstawie przedłożonego przez Profit oświadczenia podatkowego (PIT-36), że przedsiębiorca osiągnął w 2011 rok przychód w wysokości 195.375,14 zł.

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy u.o.k.i.k jest uprzednie zbadanie przez organ ochrony konsumentów, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło, pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem organu ochrony konsumentów, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami skarżonego przedsiębiorcy. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa UOKiK działań przewidzianych w u.o.k.i.k.

I.

Przepis art. 24 ust. 1 tejże ustawy stanowi, iż „Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.”, natomiast art. 24 ust. 2 określa, iż „Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego; 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji; 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji”.

Oceny, czy w danym przypadku mamy do czynienia z praktyką określoną w wyżej wymienionym przepisie, należy dokonać na podstawie ustalenia łącznego spełnienia trzech przesłanek, którymi są:

- **działania przedsiębiorcy,**
- **bezprawność tych działań,**
- **naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.**

Działanie przedsiębiorcy

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie tej jest mowa o przedsiębiorcy, pojmuje się przez to w pierwszej kolejności przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r., Nr 220, poz. 1447, z zm.). Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, handlową, budowlaną, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą.

Mając powyższe na uwadze, uznać należy, iż Marek Bednarz prowadząc jako osoba fizyczna działalność gospodarczą - jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 u.o.k.i.k. Tym samym jego działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Bezprawność działań i naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ad. I.A sentencji niniejszej decyzji

W świetle przepisu art. 24 u.o.k.i.k. przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.i.k.) – dalej: **rejestr**. Natomiast zgodnie z przepisem art. 479⁴³ k.p.c. *Wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2.*

Należy w tym miejscu wskazać, iż wzorce umowy wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: **SOKiK**) i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umowy za niedozwolone. Przepis art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) **stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...) oraz, że „wpis postanowienia wzorca do rejestru skutkuje tym, że zakazane jest posługiwanie się wpisaną klauzulą we wszystkich wzorcach umów (...) w oderwaniu od rodzaju umowy lub gałęzi gospodarki, w której umowa została zawarta”.**

W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.o.k.i.k. obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a u.o.k.i.k. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)*”.

Nie jest zatem konieczna dokładna literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej, stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które

mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Mając powyższe rozważania na uwadze, w wyniku analizy nadesłanego wzorca w postaci *Umowa pożyczki*, Prezes UOKiK zakwestionował następujące postanowienia:

- 1. „W przypadku opóźnień i braku spłaty pożyczki w terminie, Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy przedstawiające się następująco: jednorazowy monitoring telefoniczny – 5,00 zł, upomnienie – 25,00 zł, pierwsze wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, drugie wezwanie do zapłaty – 70,00 zł, ostateczne wezwanie do zapłaty – 90,00 zł, rozwiązanie umowy – 120,00 zł, wezwanie przed procesowe – 170,00 zł koszty windykacji w przypadku konieczności osobistego kontaktu pracownika firmy z Pożyczkobiorcą – 400,00 zł.” (pkt 8 Umowy)**

W ocenie organu ochrony konsumentów kwestionowany zapis mieści się w hipotezie klauzuli zamieszczonej pod poz. 1796 rejestru o treści: *"W przypadku niewykonania zobowiązań wynikających z niniejszej umowy Kredytobiorca poniesie koszty związane z monitorowaniem Kredytobiorcy: 1) telefoniczne upomnienie Kredytobiorcy związane z nieterminową spłatą kredytu - 13 PLN; 2) korespondencja kierowana do Kredytobiorcy związana z nieterminową spłatą kredytu (zawiadomienie, upomnienie, prośba o dopłatę, wystawienie Bankowego Tytułu Egzekucyjnego), za każde pismo. Oplata za korespondencję kierowaną do poręczycieli Bank obciąża dodatkowo Kredytobiorców według tych samych stawek - 15 PLN; 3. wyjazd interwencyjny do Kredytobiorcy - 50 PLN"* (wyrok SOKiK z dnia 6 sierpnia 2009 r. sygn. akt XVII AmC 624/09).

W uzasadnieniu powołanego wyroku Sąd wskazał, że *„kwestionowane postanowienie, poprzez brak określenia procedur jakimi bank kieruje się przy podejmowaniu czynności związanych z dochodzeniem swoich należności, może prowadzić do dowolności działania pozwanego w zakresie zasad, terminów czy częstotliwości korzystania z tych środków i w związku z tym znacznego zwiększenia zadłużenia konsumenta”*. Ponadto zdaniem SOKiK tak sformułowane postanowienie daje przedsiębiorcy możliwość do stosowania kilku środków windykacyjnych jednocześnie, co generuje zwiększone koszty, nie określając przy tym procedury oraz możliwych działań konsumenta. Monitorowanie oparte jest na uznaniu przedsiębiorcy i brak jest jakiegokolwiek kontroli racjonalności i prawidłowości tych poczynań. Konsekwencją jest zobowiązanie konsumenta do ponoszenia znacznych i nieuzasadnionych kosztów.

W ocenie Sądu postanowienie to narusza zasady lojalnego i równorzędnego traktowania konsumenta oraz niewykorzystywania uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu umowy, co należy zakwalifikować jako działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami.

W niniejszej sprawie przedsiębiorca w analogiczny sposób nie wskazuje dokładnych procedur prowadzonego przez siebie postępowania windykacyjnego. We wzorcu umowy brak jest informacji zarówno o częstotliwości określonych środków upominawczych, jak również brak terminów w okresie którym następują wskazane w postanowieniu czynności, co może skutkować sytuacją, w której to konsument nie zdąży nawet uregulować należności w wyznaczonym w upomnieniu terminie, a już w stosunku do niego zostaną poczynione

kolejne działania mające na celu przymuszenie go do uregulowania należności. Wskazać należy, iż powyższe działania mogą przyczynić się do nieuzasadnionego i nadmiernego obciążenia konsumenta kosztami postępowania windykacyjnego.

Mając powyższe na względzie należy stwierdzić, iż klauzula wpisana do rejestru jest tożsama z postanowieniem stosowanym przez Profit we wzorcu umowy.

- 2. „Upomnienie – 25 zł, pierwsze wezwanie do zapłaty – 50,00 zł, drugie wezwanie do zapłaty – 70 zł, ostateczne wezwanie do zapłaty – 90 zł (...) wezwanie przed procesowe – 170,00 zł”;**
(pkt 8 Umowy)

W ocenie organu ochrony konsumentów kwestionowany zapis mieści się w hipotezie klauzuli zamieszczonej pod poz. **829** Rejestru o treści: „*W przypadku zalegania z co najmniej dwoma ratami pożyczkodawca może również wystosować (nie częściej niż raz w tygodniu) upomnienie. Każdorazowe wystawienie upomnienia podlega opłacie w wysokości 50,00 zł*” (wyrok SOKiK z dnia 27 kwietnia 2005 r., sygn. akt XVII Amc 103/04), pod poz. **978** „*Opłaty dodatkowe, które ponosi Zleceniodawca: - (...) - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 1 miesiąc – 50 PLN - za przyznanie okresu karencji w spłacie rat na 2 miesiące – 100 PLN - za wysłanie upomnienia za zwłokę w zapłacie raty – 20 PLN - za wysłanie wezwania do zapłaty raty – 30 PLN - za wysłanie przedsądowego wezwania do zapłaty – 50 PLN - za wizytę windykatorów w związku z brakiem spłaty 2 rat – 100 PLN - (...) - za telegram informujący o zadłużeniu przeterminowanym – 30 PLN – za monit telefoniczny – 20 PLN - (...)*” (wyrok SOKiK z dnia 9 października 2006 r., sygn. akt XVII Amc 101/05), a także pod poz. **3569** w brzmieniu: „*Za pisemne wezwanie pobiera się zryczałtowaną opłatę w kwocie 20 zł*” (wyrok SOKiK z dnia 27 kwietnia 2012 r., sygn. akt XVII Amc 5533/11).

W powyższych rozstrzygnięciach Sądy uznały, iż tego rodzaju zapisy kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy i stanowią niedozwolone postanowienie, o którym mowa w art. 385¹ § 1 k.c. Wobec powyższego pobieranie każdorazowo przy okazji wysłania upomnienia/wezwania opłaty w wysokości nawet 20 zł jest kwotą, która nie wynika z żadnej kalkulacji poniesionych kosztów przez przedsiębiorcę i przewyższa znacznie koszt wysłania listu poleconego ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru (aktualnie koszt wysłania takiego listu wynosi 5,65 zł). Mając na względzie powyższe SOKiK uznał, iż stanowi to nieuzasadnioną opłatę obciążającą konsumenta, a koszt prowadzenia postępowania windykacyjnego powinien być określony w sposób odpowiadający rzeczywiście poniesionym kosztom z tytułu dochodzenia należności.

W niniejszym postępowaniu kredytodawca w przypadku wysłania pisemnego upomnienia wzywającego do zapłaty, obciąża konsumentów opłatą w wysokości od 25 do nawet 90 zł. Niniejsze kwoty jest nieproporcjonalnie wyższe w porównaniu z realnymi kosztami przygotowania i nadania listu. Brak ponadto informacji, czy powyższe wezwania będą wysyłane listem zwykłym czy też poleconym wraz z potwierdzeniem odbioru, trudno więc wyliczyć realne koszty postępowania windykacyjnego. Na marginesie wskazać należy, iż brak przesyłania upomnień lub wezwań przesyłkami ewidencjonowanym (czyli co najmniej listem poleconym), czyni trudnym do wykazania fakt nadania przedmiotowej korespondencji przez przedsiębiorcę. W związku z powyższym mogłoby to doprowadzić do sytuacji, w której konsument - mimo braku otrzymania wezwania do zapłaty - zostałby obciążony kosztami

windykacyjnymi tylko na podstawie woli przedsiębiorcy, mimo iż w rzeczywistości kredytodawca mógłby nie ponieść żadnych kosztów.

W związku z powyższym klauzule wpisane do rejestru jak i kwestionowany zapis są tożsame, albowiem zmierzają do obciążenia konsumenta nieuzasadnionymi kosztami, co godzi w jego interesy ekonomiczne.

**3. „W przypadku opóźnień i braku spłaty pożyczki w terminie, Pożyczkobiorca zobowiązuje się ponieść koszty windykacyjne mające na celu odzyskanie należności wynikających z niniejszej umowy przedstawiające się następująco (...) Rozwiązanie umowy – 120 zł”
(pkt 8 Umowy)**

W ocenie organu ochrony konsumentów kwestionowany zapis mieści się w hipotezie klauzuli zamieszczonej pod poz. **1806** Rejestru o treści: „(...) *zawiadomienie posiadacza rachunku, kredytobiorcy, poręczycieli o wypowiedzeniu umowy (...) - wysłane listem zwykłym 15 zł - wysłane listem poleconym 20 zł.*” (wyrok SOKiK z dnia 20 lutego 2009 r., sygn. akt XVII Amc 96/08).

W przedmiotowym wyroku Sąd wskazał, iż wskazane postanowienie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco narusza interes konsumentów, ponieważ przenosi na konsumenta koszty prowadzenia przez pozwanego działalności gospodarczej. Ponadto przewidziane w zakwestionowanym postanowieniu kwoty, które konsument zobowiązany jest zapłacić nie są w żaden sposób uzasadnione. Przesłanie konsumentowi oświadczenia o wypowiedzeniu umowy to koszt rzędu 3,65 zł. Zatem pozwany w zakwestionowanym postanowieniu zastrzegł sobie swego rodzaju wynagrodzenie za dokonanie czynności złożenia oświadczenia woli.

Ponadto SOKiK zauważył, iż omawiane wzorce umów w przypadku wypowiedzenia umowy pożyczki/kredytu przez konsumenta, nie przewidują analogicznych opłat na jego rzecz. W ocenie Sądu opłata za zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy, będąc zastrzeżoną tylko na rzecz pozwanego, w sposób nieuzasadniony i nadmierny obciąża konsumenta i jako taka kształtuje jego obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

W niniejszym postępowaniu Profit jako jeden ze sposobów windykacji należności uznał rozwiązanie umowy za które pobiera opłatę w wysokości 120 zł. Nie ulega wątpliwości, iż przedmiotowy zapis wprowadza znaczne obciążenie finansowe dla słabszej strony stosunku zobowiązaniowego – która nie dość, iż nie może uregulować zaciągniętej wcześniej pożyczki w ustalonym terminie, to w sposób arbitralny zostaje obciążona przez przedsiębiorcę dodatkowymi kosztami. Pobieranie opłat w takiej wysokości nie jest niczym uzasadnione, w szczególności mając na względzie rzeczywisty koszt przygotowania pisma i nadania przesyłki. Ponadto przedsiębiorca nie wprowadził tożsamego uprawnienia do odpłatnego powiadomienia o rozwiązaniu umowy dokonanego przez konsumenta.

Zdaniem organu ochrony konsumentów powyższe argumenty stanowią podstawę do stwierdzenia, iż postanowienie stosowane przez przedsiębiorcę jest tożsame z klauzulą wpisaną do rejestru.

4. „Korespondencję uważa się za doręczoną po upływie 7 dni od daty wysłania na ostatni podany przez Pożyczkobiorcę adres do korespondencji”
(pkt 12 zdanie drugie Umowy)

W ocenie Prezesa UOKiK kwestionowany zapis mieści się w hipotezie klauzuli zamieszczonej pod poz. **2208** Rejestru o treści: „*Wszelka korespondencja wysyłana jest przez Bank na wskazany przez posiadacza rachunku adres do korespondencji i uważa się ją za doręczoną po upływie 14 dni od daty jej wysłania przez Bank*” (wyrok SOKiK z dnia 16 kwietnia 2007 r., sygn. akt XVII Amc 1789/09), pod poz. **2305** „*Pisma towarzystwa skierowane pod ostatni znany towarzystwu adres ubezpieczającego, uczestnika, uposażonego, uposażonego zastępczego lub innego uprawnionego z umowy ubezpieczenia, uważa się za doręczone po upływie trzydziestu dni od dnia ich wysłania*” (wyrok SOKiK z dnia 30 maja 2011 r., sygn. akt XVII Amc 1667/09).

Sąd uznał, iż tego rodzaju zapisy stanowią naruszenie przepisu art. 385¹ § 1 k.c. albowiem prowadzą do postawienia konsumenta w sytuacji słabszej strony stosunku prawnego w porównaniu z sytuacją i uprawnieniami przyznanymi przedsiębiorcy.

Jak wskazał Sąd w uzasadnieniu pierwszego z wymienionych wyżej wyroków, domniemanie doręczenia pism kierowanych przez jedną ze stron stosunku umowy zostało zastrzeżone jedynie dla przedsiębiorcy, z wykluczeniem jego klientów. Oznacza to, że pozwany może dowolnie zmienić adres bez ryzyka, że korespondencja jego klientów wysłana na poprzedni adres będzie skutecznie doręczona, a więc została zakłócona zasada równouprawnienia stron umowy – na korzyść pozwanego.

W drugim z uzasadnień Sąd - oprócz konkluzji tożsamy z powyższymi - wskazuje, iż nieuzasadnione jest przy tym twierdzenie pozwanego przedsiębiorcy, iż adres siedziby zakładu ubezpieczeń jest faktem powszechnie znanym i dostępnym, wobec czego konsumentowi nie powinny przysługiwać uprawnienia wynikające z domniemania doręczenia. W ocenie Sądu, analogiczna sytuacja występuje w stosunku do konsumenta. Podpisując umowę z zakładem ubezpieczeń, konsument wskazuje adres, na który winna być kierowana korespondencja i wiedza ta jest zakładowi ubezpieczeń znana. Stosując natomiast zasady doręczeń zawarte w art. 61 § 1 k.c., zakład ubezpieczeń winien wysłać konsumentowi wszelkie prawem wymagane informacje pod znany sobie adres wskazany w umowie. Jeżeli nawet konsument zaniechałby obowiązku aktualizacji danych, a zakład ubezpieczeń doręczyłby pismo na nieaktualny, ale ostatni znany mu adres, to pozwany przedsiębiorca nie poniósłby negatywnych konsekwencji doręczenia korespondencji na nieaktualny adres, albowiem w trybie domniemania wynikającego z art. 61 § 1 k.c. przesyłkę uznać by należało za prawidłowo doręczoną. Dlatego też Sąd uznał, iż przyjęcie domniemania doręczenia powiązanego jedynie z faktem wysłania oświadczenia woli, bez możliwości zapoznania się, choćby tylko domniemanego, z jego treścią, w sposób rażący, tj. oczywisty, niewątpliwy i bezsporny narusza interesy konsumenta.

W niniejszym postępowaniu we wzorcu umownym stosowanym przez przedsiębiorcę domniemanie doręczenia korespondencji obciąża jedynie konsumenta, który nie poinformował drugiej strony umowy o zmianie danych adresowych. Przedsiębiorca w przypadku zmiany adresu swojej siedziby i nie powiadomienia o tym konsumenta, nie jest obciążony negatywnymi skutkami wynikającymi z wysyłki korespondencji przez konsumenta na poprzedni znany mu adres przedsiębiorstwa.

W związku z powyższym należy uznać, iż klauzule wpisane do rejestru, jak i kwestionowane postanowienie są tożsame, albowiem wprowadzają po stronie przedsiębiorcy uprawnienia niekorzystne dla konsumenta, nie przewidując tożsamych rozwiązań dla drugiej strony umowy. Takie nierównomierne rozłożenie praw i obowiązków jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumenta.

5. „Wszystkie spory wynikające z niniejszej umowy rozstrzygać będzie sąd właściwy dla siedziby Pożyczkodawcy.”
(pkt 16 Umowy)

W ocenie organu ochrony konsumentów kwestionowany zapis mieści się w hipotezie klauzuli zamieszczonej pod poz. **640** rejestru o treści: „*Ewentualne spory wynikłe na tle wykonania umowy strony poddają rozstrzygnięciu Sądowi właściwemu miejscowo dla siedziby Pożyczkodawcy*” (wyrok SOKIK z dnia 12 stycznia 2006 r., Sygn. akt XVII Amc 22/05), pod poz. **1024** rejestru o treści “*Wszelkie spory wynikające z niniejszej Umowy Strony poddają pod rozstrzygnięcie sądu właściwego dla siedziby pożyczkodawcy*” (wyrok SOKIK z dnia 11 grudnia 2006 r., sygn. akt XVII AmC 34/06).

W ocenie sądów klauzule o tej treści kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Wypełnia to znamiona klauzuli, o której mowa w art. 385³ pkt 23 k.c., zgodnie z którą za niedozwolone postanowienie umowne uważa się takie, które wyłącza jurysdykcję sądów polskich lub poddaje pod rozstrzygnięcie sądu polubownego polskiego lub zagranicznego albo innego organu, a także narzuca rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę pozwanego.

Kwestionowane postanowienie zmienia tą zasadę na niekorzyść konsumenta. Zgodnie bowiem z art. 27 k.p.c. powództwo wytacza się przed sądem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę pozwanego. Zmiana właściwości sądu, choć dopuszczalna (w sprawach konsumenckich przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie zastrzegają właściwości wyłącznej), może być klauzulą zakazaną z uwagi na konieczność prowadzenia procesu w odległej od miejsca zamieszkania konsumenta miejscowości. Fakt taki powoduje utrudnienia w dojazdach do sądu, a tym samym prowadzeniu obrony. Ponadto należy wskazać, że nie można z góry określić, która strona w sporze będzie powodem, a która pozwanym, co przekłada się przede wszystkim na możliwość wszczęcia postępowania sądowego zgodnie z zasadami określonymi w art. 34 k.p.c. Nie bez znaczenia dla powyższej sytuacji jest fakt, iż liczne umowy zawierane są na terenie miasta Bydgoszczy, a więc powód będący konsumentem mógłby właśnie w tym mieście dochodzić na drodze sądowej swoich racji, a nie przed sądem w miejscowości właściwej dla siedziby przedsiębiorcy – czyli Włocławku.

Powyższe uwagi znajdują zastosowanie także w stosunku do kwestionowanej klauzuli. Przedsiębiorca, zastrzegając właściwość sądu według swojej siedziby, narusza tym samym cytowany art. 385³ pkt 23 k.c., dopuszczając w obrocie stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru.

Konkludując, Prezes UOKiK dokonując oceny, czy powyższe postanowienia stosowane przez kredytodawcę mieszczą się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru postanowień umownych miał na względzie dwa kryteria tożsamości klauzul kwestionowanych z klauzulami

wpisanymi do rejestru, a mianowicie: kryterium tożsamości stosunków prawnych, których dotyczy klauzula kwestionowana i klauzula wpisana do rejestru, a także kryterium tożsamości treści klauzuli kwestionowanej z treścią klauzuli uznanej przez SOKiK za abuzywne. Badanie tożsamości stosunków prawnych odbyło się przede wszystkim w oparciu o kryterium branży, w jakiej działa przedsiębiorca, który stosuje we wzorcach umów w obrocie konsumenckim kwestionowane postanowienia umowne oraz w jakiej działał przedsiębiorca, którego postanowienie umowne zostało wpisane do rejestru (tj. branża finansowa). Przy badaniu zaś tożsamości treści klauzuli kwestionowanej z treścią klauzuli wpisanej do rejestru, organ ochrony konsumentów wziął pod uwagę kryterium celu, jakiemu służy kwestionowana klauzula, a co za tym idzie, jakie skutki wywołuje lub może wywołać dla konsumentów. W konsekwencji Prezes UOKiK stwierdził, iż analizowana klauzula mieści się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru. Czynniki, które przesądziły o uznaniu tożsamości badanych klauzul z klauzulami rejestrowymi to zatem nie jedynie brzmienie klauzul, a cel, jakiemu służy kwestionowana klauzula, kontekst umieszczenia klauzuli w rejestrze, a także kryterium podobieństwa stanu faktycznego, będącego podstawą oceny abuzywności danej klauzuli.

Ad. I.B sentencji niniejszej decyzje

W świetle przepisów u.o.k.i.k. przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (art. 24 ust. 2 pkt 2 u.o.k.i.k.). Zachowanie takie godzi zatem w prawo konsumenta do informacji, które stanowi podstawę umożliwiającą konsumentowi właściwą ocenę przez niego sytuacji, a także jest warunkiem swobodnego podjęcia decyzji.

1.

W ocenie Prezesa UOKiK przedsiębiorca nie udzielił w Umowie pełnych informacji o swojej nazwie poprzez nieumieszczenie imienia i nazwiska przedsiębiorcy, przez co naruszył art. 30 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126 poz.715 ze zm.) – dalej: **u.k.k.** - zgodnie z którym umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać imię, nazwisko i adres konsumenta oraz imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy i pośrednika kredytowego.

W Umowie kredytodawca zamieszcza jedynie oznaczenie dodatkowe przedsiębiorcy czyli „Profit”. Zgodnie z art. 43⁴ k.c. firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko. Nie wyklucza to włączenia do firmy pseudonimu lub określeń wskazujących na przedmiot działalności przedsiębiorcy, miejsce jej prowadzenia oraz innych określeń dowolnie wybranych. Wskazać należy, iż imię i nazwisko przedsiębiorcy stanowi obligatoryjny rdzeń (korpus) firmy każdego przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną i to właśnie takie dane powinny znaleźć się w umowie. Zamieszczenie w niej jedynie dodatkowego elementu występującego w firmie przedsiębiorcy nie stanowi wywiązania się z ustawowego obowiązku informacyjnego.

Nie bez znaczenia jest dla konsumenta zamieszczenie w umowach powyższych informacji, gdyż pozwalają one na łatwą identyfikację przedsiębiorcy oraz określenie jego formy organizacyjnej. W takim wypadku konsument ma świadomość, iż drugą stroną umowy jest przedsiębiorca prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą, a nie np. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Ujawnienie pełnych danych osobowych przedsiębiorcy ma również fundamentalne znaczenie przy dochodzeniu przez konsumenta roszczeń na drodze

sądowej. W sytuacji złożeniu pozwu należy bowiem określić pozwanego, który w przypadku przedsiębiorcy prowadzącego jednoosobową działalność gospodarczą określany jest poprzez imię i nazwisko osoby fizycznej, a nie jedynie poprzez nazwę dodatkową składającą się na firmę. Dlatego też brak powyższych danych może uniemożliwić lub utrudnić konsumentowi skuteczne dochodzenie roszczeń.

Posługiwanie się przez przedsiębiorcę pełnymi danymi w postaci imienia, nazwiska oraz dodatkowego oznaczenia (w przypadku jeśli występuje) spełnia również funkcję umożliwiającą odróżnienie określonego przedsiębiorcy od innych podmiotów działających na rynku, a posługujących się podobnym lub też identycznym oznaczeniem dodatkowym, w tym wypadku „Profit”. W związku z powyższym, brak informacji o imieniu i nazwisku przedsiębiorcy należy uznać, jako nierzetelne i niepełne udzielenie konsumentom wymaganych prawem informacji.

2.

W ocenie organu ochrony konsumentów Profit nie udzielił w Umowie informacji o terminie i sposobie wypłaty kredytu, przez co naruszył art. 30 ust. 1 pkt 5 u.k.k., zgodnie z którym umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać terminy i sposób wypłaty kredytu.

Informacja taka jest niezwykle istotna dla konsumenta, gdyż pozwala przewidzieć, kiedy i w jaki sposób może spodziewać się otrzymania pieniędzy od kredytodawcy. Zawierając umowę pożyczki przeciętny konsument zwykle oczekuje, że wypłata umówionych środków nastąpi szybko i sprawnie. Sposób wypłaty kredytu oznacza rozwiązanie techniczne, jakiego używa się udostępniając konsumentowi kapitał: gotówką lub w drodze bezgotówkowej¹. Zatajenie tej informacji pozwala kredytodawcy na samowolne i niekontrolowane działanie z jego strony, ponieważ konsument nie jest powiadamiany o stosownej procedurze. Konsekwencją tego jest sytuacja, w której to podjęcie decyzji o wypłacie pieniędzy nastąpi wskutek dyskrecjonalnego uznania przedsiębiorcy, mimo zawarcia umowy pożyczki.

3.

W ocenie Prezesa UOKiK przedsiębiorca nie zamieścił w Umowie informacji o organie nadzoru właściwym w sprawach ochrony konsumentów, przez co naruszył art. 30 ust. 1 pkt 21 u.k.k. zgodnie z którym umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać wskazanie organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów.

Organem ustawowo powołanym do ochrony interesów konsumentów jest – zgodnie z art. 1 ust. 3 w związku z art. 29 ust. 1 u.o.k.i.k. – Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Wyposażony on został przez ustawodawcę przede wszystkim w instrumenty orzecznicze z zakresu ochrony konsumentów, które umożliwiają sprawowanie kontroli przestrzegania przepisów ustaw chroniących interes konsumentów oraz przeciwdziałanie ich naruszeniom².

Wskazać w tym miejscu należy, iż świadomość konsumentów o przysługujących im uprawnieniach wciąż jest niewystarczająca, wobec czego należy dołożyć wszelkich starań, aby zwiększyć poziom tej wiedzy. Działania polegające na pominięciu takiej informacji mimo obowiązku informacyjnego wynikającego z ustawy są bezsprzecznie niekorzystne dla

¹ T. Czech, *Kredyt konsumencki Komentarz*, Warszawa 2012, s. 302.

² C. Banasiński, E. Pionka, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów Komentarz*, Warszawa 2009, s. 32.

konsumenta i nieuczciwe ze strony kredytodawcy, który uchyla się od spełnienia ustawowego obowiązku.

4.

W ocenie organu ochrony konsumentów kredytodawca nie informował konsumentów w zawieranych Umowach o rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania, przez co naruszył art. 30 ust. 1 pkt 7 u.k.k., zgodnie z którym umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia.

W tym miejscu wskazać należy, iż przedsiębiorca w stosowanym przez siebie wzorcu przewidział możliwość zamieszczenia przez osobę wypełniającą umowę w imieniu kredytodawcy wysokości rzeczywistej stopy oprocentowania – dalej: **RRSO**. Po analizie wybranych losowo umów doręczonych przez przedsiębiorcę oraz dostarczonych przez konsumentów jednoznacznie wynika, iż powyższe miejsce pozostaje puste i nie jest wypełniane przez przedsiębiorcę. Kredytodawca oświadczył, iż powyższe uchybienie jest spowodowane błędem doradcy sporządzającego umowę, niemniej trudno nie odnieść wrażenia, iż jest to stała praktyka Profit. Umowy, którymi dysponuje Prezes UOKiK są zawarte w różnym przedziale czasowym, przez innych doradców i wskazują na powtarzalność tego typu zachowań.

Nie ulega również wątpliwości, iż za działania osób (w tym doradców, przedstawicieli), którzy w imieniu kredytodawcy zawierają umowy pożyczki, przedsiębiorca odpowiada jak za działania własne. Zgodnie z art. 474 k.c. *dłużnik odpowiedzialny jest jak za własne działanie lub zaniechanie za działania i zaniechania osób, z których pomocą zobowiązanie wykonywa, jak również osób, którym wykonanie zobowiązania powierza.*

Brak w umowie informacji o RRSO uniemożliwia konsumentom w sposób rzetelny porównanie oferty danego przedsiębiorcy z ofertami przedstawionymi przez konkurentów świadczących tożsame usługi. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania zawiera koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt wyrażone jako wartość procentowa całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym (*vide* art. 5 pkt 6 i 12 u.k.k.). To właśnie ten współczynnik stanowi miarodajne źródło oceny kosztów danej oferty, nawet przy zróżnicowaniu pozostałych parametrów umowy. Niezamieszczenie – mimo takiego obowiązku ustawowego – w umowie wysokości RRSO stanowi nierzetelne oraz niepełne informowanie konsumenta o istotnych warunkach umowy o kredyt konsumencki.

5.

W ocenie Prezesa UOKiK przedsiębiorca nie udzielił w Umowie w sposób jednoznaczny i zrozumiały informacji o całkowitej kwocie kredytu, przez co naruszył art. 30 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 29 ust. 3 u.k.k.

Zgodnie z definicją ustawową całkowita kwota kredytu jest to suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt (art. 5 pkt 7 u.k.k.). *Ratio legis* powyższej regulacja sprowadza się do konieczności udzielenia konsumentowi w momencie zawarcia umowy o kredyt rzetelnej informacji o wysokości kwoty jaką będzie mógł dysponować w sposób dowolny po zawarciu umowy. Do powyższej kwoty nie mogą zostać wliczone opłaty za udzielenie przedmiotowego kredytu, w tym opłaty, prowizja czy też kaucje windykacyjne. Wszystkie koszty związane z udzieleniem

kredytu ponoszone przez konsumenta, powinny zostać umieszczone jedynie w całkowitym koszcie kredytu.

Nie ulega wątpliwości, iż Profit w umowie nie posługuje się ustawowym pojęciem „całkowita kwota kredytu”. Zamiast powyższego w umowie znajdują się – w pierwszej kolejności określenia „pożyczka”, a w dalszej części umowy przedsiębiorca wymienia również elementy wchodzące w jej skład czyli: „kaucja” oraz „do wypłaty”.

Zgodnie z oświadczeniem przedsiębiorcy, a także w wyniku analizy przedłożonych umów, organ ochrony konsumentów doszedł do wniosku, iż konsument w rzeczywistości z „pożyczki” otrzymuje jedynie jej część, ponieważ pomniejszona jest one o kaucję windykacyjną potrącaną w momencie wypłaty konsumentowi określonej kwoty pieniężnej. Tak więc dla pożyczki o wartości 1500 zł, kaucja windykacyjna stanowiąca formę zabezpieczenia pożyczki wynosi 1200 zł, a konsument otrzymuje jedynie 300 zł. Wynika z powyższego, iż na „pożyczkę” – którą faktycznie powinien uzyskać konsument – składa się to, co konsument otrzymuje w wyniku podpisania umowy oraz zabezpieczenie parokrotnie przekraczające wartość środków przekazanych do dyspozycji konsumenta. Mając powyższe na uwadze można stwierdzić, iż konsument otrzymuje jedynie kwotę wskazaną w miejscu „Do wypłaty” i to właśnie ta wartość winna zostać uznana jako całkowita kwota kredytu.

Niemniej jednak prawidłowe określenie w Umowie wysokości całkowitej kwoty kredytu ma ogromne znaczenie dla prawidłowego obliczenia kosztów udzielonego kredytu. Zgodnie bowiem z art. 5 pkt 7 stopę oprocentowania kredytu należy wyliczyć od całkowitej kwoty kredytu w stosunku rocznym. W niniejszej sprawie przedsiębiorca oprocentowanie wylicza każdorazowo od wartości wskazanej w pozycji „pożyczka”, na którą składają się nie tylko środki pieniężne wypłacane konsumentowi, ale również koszt kaucji windykacyjnej stanowiącej zabezpieczenie udzielonej pożyczki. Mając więc na względzie sposób wyliczenia kosztów pożyczki, należy dojść do wniosków, iż całkowitą kwotę kredytu stanowi wartość wskazana w polu odnoszącym się do wysokości „pożyczki”.

Na marginesie wskazać należy, iż wartość uzyskana w całkowitej kwocie kredytu ma również znaczenie przy obliczeniu wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, ale - jak zostało wykazane w uzasadnieniu do pkt I.B.4 sentencji niniejszej decyzji – przedsiębiorca nie zamieszczał w Umowach informacji o wysokości RRSO, tak więc nie ma możliwości zweryfikowania tego aspektu umowy.

Nie można jednak zapominać, iż zgodnie z art. 29 ust. 3 u.k.k. umowa o kredyt konsumencki musi być sformułowana w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Oznacza to, że konsument podpisując umowę powinien mieć możliwość zorientowania się w sposób łatwy i prosty, jakiej wysokości będzie kwota, którą faktycznie otrzyma od przedsiębiorcy. W ocenie Prezesa UOKiK przedsiębiorca, wprowadzając w umowie rozbieżności terminologiczne, a zarazem odmienny sposób obliczania kosztów kredytów, dezinformował konsumentów o faktycznej wysokości całkowitej kwoty kredytu.

Konkludując należy zauważyć, iż konsument nie jest w należyty sposób poinformowany jaka wartość określona w umowie stanowi całkowitą kwotę kredytu. Z jednej bowiem strony kredytodawca wskazuje kwotę do wypłaty jaką udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt, a z drugiej strony inne parametry Umowy (które powinny być obliczane w stosunku do wysokości całkowitej kwoty kredytu), wyliczane są przy uwzględnieniu wypłaconych

konsumentowi środków powiększonych o koszt zabezpieczenia kredytu w postaci kaucji windykacyjnej. Przedmiotowe zachowanie przedsiębiorcy godzi w prawo konsumenta do rzetelnej i pełnej informacji, które stanowią podstawę umożliwiającą konsumentowi właściwą ocenę przez niego sytuacji, a także jest warunkiem swobodnego podjęcia decyzji. Mając na względzie powyższe rozważania należy stwierdzić, iż przedsiębiorca nie informując konsumenta w sposób prawidłowy o wysokości całkowitej kwoty kredytu, nie wywiązuje się z ustawowego obowiązku udzielenia rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji.

C.

W świetle przepisu art. 24 ust. 2 pkt 3 u.o.k.i.k przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych lub czynów nieuczciwej konkurencji.

1.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 u.p.n.p.r. stosowana przez przedsiębiorcę względem konsumentów praktyka rynkowa jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu.

Przepis art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206) – dalej: u.p.n.p.r. stanowi, że praktykę rynkową uznaje się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Interpretując zatem pojęcie praktyki wprowadzającej w błąd należy stwierdzić, że jest to każda praktyka, która w jakikolwiek sposób, w tym również przez swoją formę, wywołuje skutek w postaci co najmniej możliwości wprowadzenia w błąd przeciętnego konsumenta, do którego jest skierowana i która ze względu na swoją zwodniczą naturę może zniekształcić jego zachowanie rynkowe.³ Wprowadzające w błąd działanie może polegać na rozpowszechnianiu nieprawdziwych informacji (art. 5 ust. 2 pkt 1 u.p.n.p.r.). Stosownie do brzmienia art. 5 ust. 4 u.p.n.p.r. przy ocenie, czy praktyka rynkowa wprowadza w błąd przez działanie, należy uwzględnić wszystkie jej elementy oraz okoliczności wprowadzenia produktu na rynek, w tym sposób jego prezentacji.

Wskazać należy, iż potencjalna zdolność wprowadzenia w błąd ma miejsce szczególnie wtedy, gdy przedsiębiorca ukrywa istotne dla podjęcia przez konsumenta racjonalnej decyzji rynkowej informacje lub przedstawia je w niejasny, niezrozumiały lub dwuznaczny sposób. W wyniku powyższych praktyk przeciętny konsument może wyrobić sobie mylne wyobrażenie o korzyściach wynikających ze złożonej propozycji, które nie znajdują odzwierciedlenia w rzeczywistym stanie rzeczy. Wprowadzenie w błąd polega przede wszystkim na pewnym zniekształceniu procesu decyzyjnego konsumenta poprzez wytworzenie w jego umyśle mylnego przekonania co do transakcji, w którą chce się zaangażować. W rezultacie wytworzenia się tego mylnego przekonania konsument podejmuje decyzję o zaangażowaniu lub wycofaniu się z danej decyzji, przy czym istotne jest to, że takiej decyzji by nie podjął, gdyby nie nieuczciwe działania przedsiębiorcy. Owo zniekształcenie procesu decyzyjnego konsumenta, w przypadku praktyk wprowadzających w błąd przez działanie, polega głównie na podawaniu fałszywych lub mylących informacji dotyczących produktu lub sposobu jego

³ Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14.09.2005 r., sygn. akt: I ACa 149/05.

prezentacji albo wprowadzenia na rynek⁴. Dla prawidłowego zinterpretowania celu tej ustawy należy wskazać, iż przedsiębiorca nie tyle musi faktycznie spowodować, iż przeciętny konsument podejmie decyzję, której przy braku wprowadzenia w błąd by nie podjął, co wystarczy już samo wystąpienie takiej możliwości wprowadzenia w błąd.

W niniejszym postępowaniu koniecznym stało się również rozważenie przez Prezesa UOKiK, czy działania przedsiębiorcy w zakresie stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych mogły wprowadzać przeciętnego konsumenta w błąd i tym samym mogły powodować podjęcie przez niego decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął.

Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym posługuje się pojęciem przeciętnego konsumenta. To w odniesieniu do przeciętnego konsumenta powinna być dokonywana ocena każdej praktyki rynkowej, w tym praktyki polegającej na działaniu wprowadzającym w błąd. Będące przedmiotem niniejszego rozstrzygnięcia zachowanie kredytodawcy w zakresie nieuczciwych praktyk rynkowych wymienionych w sentencji niniejszej decyzji powinno być zatem oceniane z perspektywy przeciętnego konsumenta.

Definicja przeciętnego konsumenta zamieszczona w u.p.n.p.r. jest wynikiem dorobku orzeczniczego TSUE (dawniej: Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości). Stopniowy rozwój orzecznictwa TSUE doprowadził do utrwalenia modelu konsumenta jako konsumenta rozważnego, przeciętnie zorientowanego, mającego prawo do rzetelnej informacji niewprowadzającej w błąd, zawierającej wszelkie niezbędne dane wynikające z funkcji i przeznaczenia danego towaru. W świetle orzecznictwa TSUE poziom percepcji i uwagi konsumenta różni się w zależności od tego, jakiego produktu dotyczy praktyka rynkowa oraz w jakich okolicznościach produkt ten jest nabywany⁵. Orzecznictwo sądów polskich nie wypracowało natomiast do tej pory ujednoczonej wykładni, która pozwoliłaby na utrwalenie modelu przeciętnego konsumenta. Z jednej strony sądy traktowały konsumenta jako osobę nieuważną i nieświadomą, próbując w ten sposób wyrównać jego szanse w relacji z przedsiębiorcą. Wynikało to ze specyfiki uwarunkowań społeczno-gospodarczych (przemiana z gospodarki uspołecznionej w wolnorynkową) i braku wiedzy konsumenta na temat mechanizmów wolnorynkowych, zwłaszcza co do pozyskiwania klientów za pomocą reklamy. Z drugiej zaś strony wskazywano także na model konsumenta mocno wyedukowanego łącząc wysoki standard powinności konsumenta z samym faktem uczestnictwa na coraz bardziej nieprzejrzystym rynku („skoro kupuje, powinien wiedzieć”, „gdyby przeczytał, wiedziałby”), przy jednoczesnym braku odniesienia tej powinności nie tylko do istniejącej i realizowanej polityki informacyjno-edukacyjnej wobec konsumenta, ale także oceny konkretnych obowiązków w tym zakresie jego kontrahenta⁶. Sąd Najwyższy, podobnie jak TSUE, uznał, iż poziom nasilenia powyższych cech u przeciętnego odbiorcy zależy od rynku, na którym stosowana jest dana praktyka. Model przeciętnego odbiorcy dostosowany jest więc do tego, jakiego produktu dotyczą działania marketingowe przedsiębiorcy.

Zgodnie natomiast z art. 2 pkt 8 u.p.n.p.r. przez przeciętnego konsumenta rozumie się konsumenta, który jest dostatecznie dobrze poinformowany, uważny i ostrożny. Oceny tej

⁴ R. Stefanicki, *Interpretacja dyrektywy dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych wobec konsumentów na rynku wewnętrznym*, Glosa 1/2000, str. 88.

⁵ por. C-342/97 Lloyd Schuhfabrik Meyer Rec. 1999, s. I-3819, pkt 26; C-299/99 Philips Rec. 2002, s. I-5475, pkt 63, a także wyroki z 2007 r. w sprawach C-353/03 Nestle przeciwko Mars, pkt 25; T-241/05 Procter & Gamble, pkt 43; T-33/04 House of Donut Int, pkt 50-51.

⁶ E. Łętowska, *Europejskie prawo umów konsumenckich*, Warszawa 2004, str. 66-67.

powinno dokonać się z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, językowych i przynależności danego konsumenta do szczególnej grupy konsumentów, przez którą rozumie się dającą się jednoznacznie zidentyfikować grupę konsumentów, szczególnie podatną na oddziaływanie praktyki rynkowej lub na produkt, którego praktyka rynkowa dotyczy ze względu na szczególne cechy, takie jak m. in. wiek, wykształcenie, sprawność fizyczna czy umysłowa. Wzorec przeciętnego konsumenta nie jest stały, zmienia się bowiem w zależności od okoliczności konkretnego przypadku. W przedmiotowej sprawie informacje zawarte w Umowie jak również sama oferta przedsiębiorcy oferującego pożyczki pozabankowe skierowana jest do osób mniej zamożnych, którym instytucje finansowe znajdujące się pod nadzorem państwowym odmówiły udzielenia pożyczki ze względu np. na zadłużenie czy też złą historię kredytową⁷. Wiedza na temat przysługujących uprawnień konsumenckich oraz zdolność dochodzenia indywidualnych roszczeń takich osób jest ograniczona. Występuje u nich większa podatność na różnego rodzaju manipulacje osób trzecich. Na potrzeby niniejszej sprawy konstrukcją modelu przeciętnego konsumenta należy ujmować jako osobę o mniejszej wiedzy prawniczej, która znajduje się w ciężkiej sytuacji finansowej i nie posiada możliwości skorzystania z gwarantowanych form udzielania kredytów konsumenckich przez banki. Jest to również konsument obciążony większym profilem ryzyka właściwego wywiązania się z zaciągniętych zobowiązań

Tak zdefiniowany konsument ma prawo odebrać kierowany do niego przekaz w sposób dosłowny zakładając, że przedsiębiorca wysyłający takie komunikaty - jako profesjonalista - jest podmiotem wiarygodnym i przekazuje informacje w sposób jasny, jednoznaczny i niewprowadzający w błąd. O ile ma on świadomość, iż pożyczki udzielane przez prywatne podmioty charakteryzują się częstokroć zwiększonymi kosztami ich udzielenia, to może również przypuszczać, iż umowa zawierana w ramach przyjętych w powszechnie obowiązującym prawie. Przedsiębiorca powinien więc wykazać się szczególną ostrożnością w sporządzaniu wzorca oraz wypełnianiu umowy, aby wszystkie uprawnienia konsumentów wynikające z umowy były zapewnione i nie wystąpiła możliwość wprowadzenia ich w błąd, w taki sposób, że może mieć to wpływ na podjęcie przez nich decyzji dotyczącej umowy.

W celu wykazania, że działania przedsiębiorcy przedstawione w punkcie I.C.1. sentencji niniejszej decyzji stanowią nieuczciwą praktykę rynkową, konieczne jest ponadto wykazanie, że niniejsza praktyka rynkowa sprzeczna jest z dobrymi obyczajami (art. 4 u.p.n.p.r.). Pojęcie dobrych obyczajów nie jest w prawie zdefiniowane, ale podobnie jak zasady współżycia społecznego, jest przedmiotem wielu orzeczeń sądowych oraz opracowań doktryny. Wskazuje się w nich, że dobre obyczaje to uczciwe zasady postępowania i ustalone zwyczaje w ujęciu etyczno-moralnym, a na ich treść składają się elementy etyczne i socjologiczne kształtowane przez oceny moralne i społeczne, stanowiące uzupełnienie porządku prawnego.

Dobre obyczaje pozostają klauzulą generalną, która podlega konkretyzacji na okoliczność danego stanu faktycznego. Zgodnie z poglądem doktryny sprzeczne z dobrymi obyczajami są działania, które zmierzają do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u klienta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności (...) czyli takie działanie, które potocznie określone jest jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające *in minus* od przyjętych

⁷ Zgodnie z raportem stworzonym na z oferty firm pożyczkowych korzystają osoby z wykształceniem zawodowym, w wieku 45-54 lata, o dochodzie miesięcznym rzędu 1500 zł., źródło: <http://biznes.pl/magazyny/finanse/statystyka/kpf-firmy-niebankowe-w-polsce-pozyczyly-ludziom-ok,5245908,magazyn-detal.html>

standardów postępowania⁸. W relacjach przedsiębiorców z konsumentami, istota zachowań zgodnych z dobrymi obyczajami została przedstawiona i wielokrotnie interpretowana w judykaturze. Zgodnie z wypracowanym stanowiskiem stwierdzić należy, iż „*istotą pojęcia dobrego obyczaju jest szeroko rozumiany szacunek dla człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien on wyrażać się we właściwym informowaniu o przysługujących uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty i rzetelnym traktowaniem partnerów umów. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, także wykorzystania jego niewiedzy i naiwności*”⁹.

W ocenie Prezesa UOKiK przedsiębiorca - przy obliczaniu całkowitego kosztu kredytu - wprowadza konsumentów w błąd w zakresie jego realnej wysokości, gdyż nie uwzględnia kosztów kaucji windykacyjnej.

Zgodnie z art. 5 pkt 6 u.k.k. do całkowitego kosztu kredytu powinny zostać wliczone wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności: odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże, jeżeli są znane kredytodawcy oraz koszty usług dodatkowych w przypadku, gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu, jednakże z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta. Powyższe wyliczenie opłat wchodzących w skład całkowitego kosztu kredytu są przykładowe, ponieważ ustawodawca nie mógł z góry przewidzieć jakimi dodatkowymi opłatami konsument mógłby zostać obciążony. Mimo, iż definicja nie zawiera pojęcia „kaucji windykacyjnej” to również powinno zostać uwzględniona w całkowitym koszcie kredytu, jeśli w konkretnej, zindywidualizowanej ofercie jest stosowany taki rodzaj zabezpieczenia.

Przedsiębiorca w niniejszym postępowaniu w umowach zawieranych z konsumentami ustawowy termin „całkowity koszt kredytu” zastąpił określeniem „całkowity koszt pożyczki”, co ze względu na zbieżność powyższych form pożyczania kapitału należy uznać za dopuszczalne. Wpływ na to ma przede wszystkim art. 3 ust. 2 pkt 1 u.k.k., zgodnie z którym przez umowę o kredyt konsumencki uważa się również umowę pożyczki. Pojęcie „kredytu” jest terminem szerszym od „pożyczki”, ale jednocześnie wskazać należy, iż kredytodawca w swojej działalności udziela jedynie pożyczek gotówkowych, a więc nie istnieje możliwość błędnego oznaczenia formy udostępnienia konsumentom własnego kapitału. Z analizy przedłożonych przez Profit umów wynika, iż w miejscu umożliwiającym wpisanie „całkowitej kosztu pożyczki” uwzględnia on jedynie koszty opłaty administracyjnej oraz odsetki z tytułu udzielonej pożyczki, pomijając inne opłaty należne przedsiębiorcy na podstawie umowy.

W celu zobrazowania sposobu działania przedsiębiorcy warto przywołać dane wskazane np. w *Umowa pożyczki nr 17125* zawartej na okres 30 dni, zgodnie z którą udzielana jest konsumentowi pożyczką w wysokości 1600 zł (z czego konsument otrzymuje 400 zł, a 1200 zł stanowi kaucja windykacyjna potrącana przez Profit w dniu zawarcia umowy). Roczna stopa oprocentowania wynosi 12% (koszt z tego tytułu w okresie obowiązywania umowy został obliczony na 16 zł). Dodatkowo konsument zobowiązany został do ponoszenia kosztów związanych z opłatą administracyjną w wysokości 124 zł (w skład której wliczona została opłata przygotowawcza – 20 zł). Reasumując, zgodnie z zapisem znajdującym się w umowie

⁸ K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2002 r., str. 804.

⁹ Wyrok SOKiK z dnia 23 lutego 2006 r., XVII Ama 118/04.

całkowity koszt pożyczki wyniesie 140 zł, podczas gdy w rzeczywistości przy całkowitej kwocie pożyczki rzędu 400 zł, całkowity koszt pożyczki oscylują w granicach aż 1340 zł.

Nie ulega wątpliwości, iż różnica pomiędzy wyliczeniami przedsiębiorcy oraz rzeczywistą wysokością całkowitego kosztu kredytu jest bardzo wysoka, sięgająca nawet ponad 3-krotności wartości samej pożyczki. Takie działania przedsiębiorcy mogą wprowadzać konsumentów w błąd w zakresie wysokości kosztów kredytu, a więc istotnych cech świadczenia, jakim jest kredyt konsumencki, co przy bogatej ofercie różnych form kredytów konsumenckich na polskim rynku może mieć znaczący wpływ na ich decyzję w zakresie zawarcia umowy. Konsument przy wyszukiwaniu najkorzystniejszych ofert kierują się przede wszystkim dostępnością kredytu oraz kosztami jego udzielania. Mogą się one znacząco różnić w zależności od wielkości kredytu czy też okresu na jaki zostałaby zawarta umowa. Przedsiębiorca – w związku z zaniżaniem w umowie kosztów kredytu - implikuje w świadomości konsumenta informację, iż jest on bardziej korzystny niż produkt konkurencji. Niewątpliwie powyższe działania mogą mieć wpływ na zdolność decyzyjną konsumenta w zakresie zawarcia umowy u określonego kredytobiorcy.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż informacje zawarte w umowie w zakresie obliczania przez kredytodawcę całkowitego kosztu pożyczki spełniają przesłanki nieuczciwej praktyki rynkowej, o której mowa w art. 5 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 oraz ust. 3 pkt 2 w związku z art. 4 ust. 1 u.p.n.p.r. bowiem konsument może być przekonany o niskich kosztach udzielonego kredytu, gdy w rzeczywistości nie są uwzględnione wszystkie opłaty i potrącenia, które konsument musiałby ponieść w przypadku zawarcia umowy.

2.

W niniejszej zarzucie Prezes UOKiK stanął na stanowisku, iż bezprawność działań podejmowanych przez przedsiębiorcę wynika ze stosowania czynu nieuczciwej konkurencji określonego w art. 3 ust. 1 u.z.n.k, zgodnie z którym czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta.

Uznanie danej praktyki za czyn nieuczciwej konkurencji wymaga więc wykazania, iż jest ona działaniem lub zaniechaniem podjętym w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, a jej negatywny wydźwięk przejawia się poprzez zagrożenie lub naruszenie interesu innego przedsiębiorcy (względnie przedsiębiorców) lub klienta (względnie klientów), jeżeli jednocześnie jest sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami.¹⁰ Powyższy przepis stanowi klauzulę generalną, niemniej jednak w doktrynie i orzecznictwie zaakceptowany jest pogląd, iż art. 3 ust. 1 może stanowić samodzielną podstawę do uznania praktyki za czyn nieuczciwej konkurencji, pomimo iż praktyka ta nie stanowi jednego ze stypizowanych czynów wyraźnie zakazanych, wymienionych w rozdziale II u.z.n.k.¹¹

W rozumieniu u.z.n.k dla uznania konkretnego działania lub zaniechania za czyn nieuczciwej konkurencji wystarczy, jeżeli narusza on prawo lub dobre obyczaje, przy czym

¹⁰ J. Szwaja, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Komentarz*, Warszawa 2000, s. 135.

¹¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 31 lipca 1995, I ACr 308/95 – „Jeżeli określone działanie nie mieści się w katalogu czynów wyraźnie zakazanych przez ustawę należy na podstawie przewidzianej w art. 3 ustawy klauzuli generalnej, jako uniwersalnego zakazu nieuczciwej konkurencji, ocenić charakter tego działania z uwzględnieniem przesłanek zawartych w tym przepisie.”.

sprzeczność z prawem lub dobrymi obyczajami nie musi istnieć jednocześnie. Ponadto do stwierdzenia bezprawności wystarczające jest wykazanie, iż dane działanie jest sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Bez znaczenia jest także zamiar i intencja podmiotu popełniającego dany czyn, istotny jest bowiem sam fakt bezprawności danego działania.¹² Przepis posługuje się pojęciem „klienta”, niemniej jednak w orzecznictwie uznaje się, iż pod tym terminem należy rozumieć także konsumenta w rozumieniu u.o.k.i.k.¹³ Do wykazania bezprawności postępowania przedsiębiorcy, pozwalającego na pociągnięcie go do odpowiedzialności z tytułu czynu nieuczciwej konkurencji wystarczające jest wskazanie naruszenia przepisów prawa lub dobrych obyczajów, który jednocześnie narusza lub może naruszać interes innego przedsiębiorcy lub klienta (konsumenta).

W zakresie dobrych obyczajów aktualne pozostają rozważania wskazane w punkt I.C.1 uzasadnienia niniejszej decyzji. W celu dokonania oceny, czy dana praktyka narusza dobre obyczaje konieczne jest określenie skutków, jakie z niej wynikają zarówno dla konsumenta, jak i dla przedsiębiorcy. W postępowaniu wyjaśniającym ustalono, że przedsiębiorca nakłada na konsumenta – w momencie zawierania umowy o kredyt konsumencki – kaucję windykacyjną jako zabezpieczenie środków wypłacanych konsumentowi. Kaucja potrącana jest przez przedsiębiorcę w momencie wypłaty pożyczki (czyli co do zasady w momencie podpisywania umowy) ze środków stanowiących kwotę pożyczki na jaką opiewała Umowa. Tak więc środki na powyższe zabezpieczenie pochodzą bezpośrednio od przedsiębiorcy udzielającego pożyczki, niemniej wszystkie koszty związane z jej udzieleniem (w tym roczne oprocentowanie naliczane przez okres obowiązywania umowy) obciążają konsument. Słabsza strona stosunku obligacyjnego nie jest dysponentem kwoty stanowiącej kaucję windykacyjną, gdyż jedynie przedsiębiorca uprawniony jest do jej rozporządzania na każdym etapie wykonania umowy. Obowiązkiem konsumenta wynikającym z umowy jest zwrot wartości pożyczki, w którą wchodzi zarówno rzeczywista kwota jemu udostępniona, jak również wartość określonej w umowie kaucji. Wzajemne rozliczenie wynikające z Umowy, w tym zwrot kwoty stanowiącej równowartość zabezpieczenia w postaci kaucji windykacyjnej następuje w momencie spłaty przez konsumenta wartości pożyczki.

Przedsiębiorca w toku postępowania nie potrafił wskazać, na jakiej zasadzie wyliczana jest wysokość omawianego zabezpieczenia, gdyż – w jego ocenie - jest to wartość umowna. Niemniej po analizie wybranych losowo umów doręczonych przez przedsiębiorcę oraz dostarczonych przez konsumentów, można wskazać kilka występujących prawidłowości. Pożyczkodawca w ramach prowadzonej działalności gospodarczej udziela pożyczek od 200 do 500 zł. Dla pożyczek o najmniejszej wartości, tj. 200 zł – stosowane jest zabezpieczenie w kwocie 800 zł; przy 300 zł – kaucja wynosi 1200 zł, a przy pożyczce o wartości 400 zł – kaucja ulega podwyższeniu do 1600 zł. Tak więc należy przyjąć, iż wysokość zabezpieczenia w postaci kaucji windykacyjnej ulega podwyższeniu o 400 zł za każde pożyczone przez konsumenta 100 zł.

W ocenie Prezesa UOKiK powyższe zabezpieczenie wierzytelności wynikającej z umowy stanowiące 400% wartości udostępnionych konsumentom środków jest nadmierne i nie znajduje żadnego uzasadnienia ekonomicznego. Wskazać bowiem należy, iż celem kaucji jest zabezpieczenie określonej wierzytelności we wskazanej w umowie wysokości.

¹² J. Szwaja, ... s. 147.

¹³ Wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2008r., III CSK 377/07.

W niniejszej sprawie może dochodzić – zdaniem organu ochrony konsumentów – do ustanowienia przez Profit tzw. nadzabezpieczenia. W doktrynie podkreśla się, iż pod pojęciem nadzabezpieczenia należy rozumieć zabezpieczenie, którego wartość rażąco i trwale (nie tylko przejściowo) przekracza wysokość wierzytelności. Wobec tego także dokonywane w chwili ustanawiania zabezpieczenia przysporzenie praw tytułem zabezpieczenia powinno być usprawiedliwione o tyle, o ile jest skorelowane co do jego wartości z wysokością zabezpieczanych roszczeń. Zabezpieczenie ustanawiane jest jedynie celem ewentualnego zaspokojenia interesu wierzyciela związanego z określoną wierzytelnością, zatrzymanie więc przez niego wartości większej nie znajdowałoby podstawy prawnej¹⁴.

Nadzabezpieczenie może prowadzić do uzyskania nieuzasadnionego przysporzenia przez wierzyciela oraz ograniczenia swobody działań konsumenta, w tym ograniczenia w zakresie rozporządzania swoimi aktywami oraz utrudniania przy obliczaniu zdolności kredytowej. Poza tym nadzabezpieczenie w znacznym stopniu uniemożliwia konsumentom spłatę pożyczki, gdyż obliguje ich do ponoszenia znacznych nakładów własnych, przy stosunkowo niedużych środkach udostępnianych konsumentowi w niniejszym postępowaniu przez kredytodawcę. Wszystko to może prowadzić do uzależnienia konsumenta od przedsiębiorcy, uzyskującego wpływ na jego decyzje, w tym przyczynieniu się do zawierania kolejnych umów o kredyt konsumencki na pokrycie poprzednio zaciągniętych pożyczek. Prowadzi do konkluzji, że kontrola na podstawie klauzuli generalnej powinna koncentrować się na relacji między wartością zabezpieczenia a wartością wierzytelności, która ma być zabezpieczona. Wskazać również należy, iż zdaniem Sądu Najwyższego „*powszechna reguła adekwatności prawnej i ekonomicznej w zakresie ustanawiania zabezpieczeń, wyrażająca się w stwierdzeniu, że wysokość zabezpieczonej wierzytelności kredytowej powinna mniej więcej korespondować z uzyskanym przez wierzyciela poziomem jej zabezpieczenia prawnego*”¹⁵. Dlatego też - zdaniem Prezesa UOKiK - działania przedsiębiorcy mogą naruszać zasady dobrych obyczajów, gdyż kredytodawca wykorzystując swoją uprzywilejowaną pozycję wprowadza zbyt wygórowane zabezpieczenie powstałych wierzytelności, w żaden sposób nie skorelowane z wysokością udostępnianych konsumentom środków pieniężnych.

D.

W świetle przepisu art. 24 u.o.k.i.k. przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Działania przedsiębiorcy mogą zostać uznane za bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, zasad współżycia społecznego oraz dobrych obyczajów.

1.

W ocenie Prezesa UOKiK przedsiębiorca w sposób nieuprawniony zabezpiecza wierzytelności wynikające z Umowy poprzez przyjmowanie weksli in blanco bez klauzuli „nie na zlecenie” lub innej równoznacznej, co może stanowić naruszenie art. 41 ust. 1 u.k.k.

Weksel lub czek konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzulę "nie na zlecenie" lub inną równoznaczną. Powyższe uregulowanie ma na celu ochronę interesów konsumentów przed utratą przysługujących im uprawnień w razie zaciągnięcia

¹⁴ Fryderyk Zoll (red.), *Prawo bankowe. Komentarz, Tom I i II*, el/LEX 2012.

¹⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2010 r. sygn. akt II CSK 218/10.

zobowiązania wekslowego na rzecz kredytodawcy. Jako *ratio legis* przedmiotowego ograniczenia wskazuje się, iż pozbawienie konsumentów przywileju wynikającego z zakazu pobierania weksli innych niż nie na zlecenie oznaczałoby krok wstecz w zakresie ochrony konsumentów. Papiery wartościowe, takie jak weksel czy czek mogą być przyjmowane w celu spełnienia bądź zabezpieczenia świadczeń wynikających z umowy o kredyt konsumencki, obecnie ich główną rolą jest zabezpieczenie udzielonego kredytu. Przydatność papierów jako środka spełnienia zobowiązań czy mechanizmu zabezpieczenia wierzytelności wynika z surowej odpowiedzialności za zobowiązanie wekslowe czy czekowe, czego konsekwencją jest bezwarunkowy charakter odpowiedzialności dłużnika i uproszczony tryb dochodzenia zobowiązania. Ustawa wymaga, aby przedsiębiorca przyjmował wyłącznie weksle, których indosowanie wyłączono przez zamieszczenie odpowiedniej klauzuli. Możliwość swobodnego obrotu może potencjalnie narazić konsumenta na niespodziewane straty czy trudności, które wiążą się ze zmianą podmiotu uprawnionego do żądania zapłaty bez jego wiedzy czy zgody. Aby dodatkowo zabezpieczyć jego prawa, na kredytodawcy spoczywa obowiązek naprawienia szkody poniesionej przez konsumenta, wynikającej z przyjęcia weksla niezawierającego klauzuli „nie na zlecenie”¹⁶.

W niniejszym postępowaniu przedsiębiorca w Umowie zamieszcza postanowienia o treści: „*Pożyczkobiorca zobowiązuje się do dokonania zabezpieczenia udzielonej pożyczki poprzez podpisanie weksla in blanco*”. Brak jest jednak informacji, iż powyższy weksel opatrzony jest klauzulą „nie na zlecenie”. Próżno również szukać powyższej informacji na samym wekslu lub deklaracji wekslowej, zgodnie z którą weksel in blanco zostaje opatrzony jedynie klauzulą „bez protestu”. Powyższy weksel – zgodnie z pouczeniem zawartym w deklaracji – Profit ma prawo wypełnić w każdym czasie na sumę odpowiadającą zobowiązaniu wraz ze wszystkimi należnymi odsetkami oraz ewentualnymi kosztami windykacji, a także kredytodawca posiada prawo do zaopatrzenia przedmiotowego weksla w datę płatności według własnego uznania.

W tym miejscu wskazać należy, iż klauzula „bez protestu” nie spełnia tożsamej roli jak formuła o treści „nie na zlecenie”. Niniejsza klauzula ułatwia dochodzenia wierzytelności wynikającej z weksla w momencie, kiedy dłużnik (w tym wypadku konsument) odmawia przyjęcia weksla bądź zapłaty zobowiązania wynikającego z weksla. Zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (Dz. U. 1936 Nr 37, poz. 282 ze zm.) *odmowa przyjęcia lub zapłaty powinna być stwierdzona aktem publicznym (protest spowodu nieprzyjęcia lub niezapłacenia)*. Tak więc dopiero wniesienie protestu umożliwia żądania zapłaty od dłużnika wekslowego. Informacja „bez protestu” oznacza, iż zwalnia wierzyciela z konieczności wykonywania protestu z powodu niezapłacenia weksla w sytuacji, kiedy chciałby on dochodzić należności nie tylko od wystawcy weksla własnego, ale również od indosantów. Jednocześnie przedmiotowa klauzula nie zabezpiecza interesów konsumentów w taki sposób, iż uniemożliwia swobodny i pozbawiony ograniczeń obrót weksłami, co leżało u podstaw regulacji z art. 41 ust. 1 u.k.k. W ocenie Prezesa UOKiK powyższe zachowanie przedsiębiorcy narusza dobre obyczaje konsumentów w sposób ujemny wpływa na ochronę ich praw zagwarantowanych ustawą.

2.

W opinii organu ochrony konsumentów nieuprawnione jest stosowanie w Umowie postanowienia o treści: „*Za każdy dzień zwłoki w sprawie pożyczki Pożyczkobiorca jest*

¹⁶ uzasadnienie do projektu ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r.

zobowiązany do zapłaty kary umownej w wysokości 20,00 złotych” wbrew uregulowaniom art. 483 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz. U. 1964 Nr 93, poz. 16 ze zm.).

Powyższe postanowienie wprowadza instytucję kary umownej od zobowiązania pieniężnego, jakim jest bez wątpienia spłata zaciągniętego kredytu. W myśl art. 483 § 1 k.c. *Można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna)*. Wskazać należy, iż kara umowna jest sankcją za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, a jej głównym celem jest funkcja kompensacyjna, stanowiąca surogat odszkodowania za zaistniałą szkodę¹⁷. Najistotniejszą jednak cechą z punktu widzenia treści kwestionowanego postanowienia jest to, iż kara umowna może być zastrzeżona wyłącznie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego. Niedopuszczalne jest zatem zastrzeżenie kary umownej w zakresie zobowiązań pieniężnych *sensu stricto*, jak i zobowiązań pieniężnych w szerokim znaczeniu¹⁸. Reguła ta nie może zostać zmieniona wolą stron¹⁹. Rozwiązanie to ma na celu zapobieganie obchodzeniu, poprzez zastrzeżenie kary umownej przy zobowiązaniach pieniężnych, zakazu ustalania odsetek powyżej poziomu tzw. odsetek maksymalnych²⁰. Tak więc postanowienia tego typu wskazujące na obowiązek zapłaty kary umownej w przypadku braku lub nieterminowego spełnienia świadczenia pieniężnego powinny być traktowane jako bezwzględnie nieważne (zgodnie z art. 58 k.c.)²¹.

Reasumując wskazać należy, iż kwestionowane postanowienie spełnia cechy bezprawności, gdyż w sposób nieuprawniony kredytobiorca dokonuje naliczania kary umownej za zobowiązanie pieniężne, co jest niezgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

3.

W ocenie Prezesa UOKiK postanowienie stosowane w Umowie w brzmieniu: *„Pożyczkobiorcy przysługuje prawo odstąpienia od umowy pożyczki poprzez wypełnienie stosownego formularza Profit w terminie 10 dni od daty jej zawarcia, w formie pisemnej pod rygorem nieważności i przesłanie na adres Pożyczkodawcy.”* jest niezgodne z art. 53 ust. 1 u.k.k. w myśl którego konsument ma prawo, bez podania przyczyny, do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy.

Ustawodawca zagwarantował konsumentom zawierającym umowę o kredyt konsumencki tzw. czas do namysłu (*coolinf-off period*). Jest to odstępstwo od reguły, zgodnie z którą należy wywiązywać się z zawartych umów (*pacta sunt servanda*), dzięki czemu konsument ma prawo z niej zrezygnować w ściśle określonym terminie jeśli np. nie potrzebuje już kredytu lub nie odpowiadają mu warunki na jakich został on udzielony. W takim wypadku zobowiązany jest do zwrotu otrzymanej kwoty kredytu oraz zapłacenia odsetek za faktyczny czas korzystania z kredytu. Przedsiębiorca ma natomiast obowiązek zwrotu wszelkich opłat związanych z przyznaniem kredytu, w tym opłaty przygotowawczej, administracyjnej, czy też

¹⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 lipca 2005 r., sygn. akt I ACa 368/05, OSAB 2005, nr 3, poz. 3.

¹⁸ Uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2003 r., sygn. akt III CZP 61/03.

¹⁹ Agnieszka Rzetecka-Gil, *Komentarz do art. 483 Kodeksu cywilnego*, eI/ Lex 2012.

²⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r. sygn. akt II CNP 16/09.

²¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2005 r., sygn. akt V CK 90/05.

kaucji windykacyjnej. Uprawnienie do odstąpienia od umowy jest uprawnieniem kształtującym, tak więc nie jest wymagana zgoda przedsiębiorcy na skorzystanie z tego prawa.

W niniejszej sprawie kredytodawca wbrew obowiązującym przepisom, w sposób bezprawny skrócił okres, w którym konsumenci posiadają możliwość odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki z 14 do 10 dni. Termin dziesięciodniowy obowiązywał w poprzedniej ustawie dotyczącej kredytów konsumenckich²². Z dniem wejścia w życie nowej ustawy tj. od 18 grudnia 2011 r. termin na odstąpienie od umowy powinien wynosić 14 dni. Niewątpliwie uregulowania zawarte w Umowach stosowanych przez Profit w niniejszej sprawie naruszają dobre obyczaje konsumentów i stanowią ingerencję w ich ustawowe uprawnienia. Wskazać należy, iż przedsiębiorca nie może określać w umowie o pożyczkę uprawnień konsumentów w sposób mniej korzystny niż to wynika z przepisów u.k.k. W myśl art. 47 u.k.k. postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać uprawnień konsumenta przewidzianych w tejże ustawie. W takich przypadkach stosuje się przepisy tejże ustawy.

Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, iż kwestionowany zapis wzorca umowny nie znajduje uzasadnienia w przepisach prawa i poprzez ich narzucenie naruszył zasadę równowagi stron, dobre obyczaje konsumentów, a także w sposób rażący ich słusze interesy.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje definicję negatywną pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 wyżej przywołanej ustawy należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy. Przedmiotem ochrony nie są zatem interesy indywidualnego konsumenta lub grupy indywidualnych konsumentów, ale wszystkich – aktualnych lub potencjalnych klientów – traktowanych jako grupa uczestników rynku zasługująca na szczególną ochronę²³.

Stanowisko to potwierdzone zostało również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu jednego z wyroku stwierdził, iż: „nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów”²⁴.

W ocenie Prezesa UOKiK zakwestionowane w przedmiotowej decyzji zachowanie Profit, polegające na stosowaniu w obrocie z konsumentami wzorców umów, zawierających niedozwolone klauzule, naruszeniu obowiązku udzielenia konsumentom rzetelnych, prawdziwych oraz pełnych informacji, a także stosowaniu nieuczciwych praktyk rynkowych

²² Ustawa z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz. 1081, ze zm.).

²³ wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2008r., sygn. akt VI ACa 306/08, a także T. Skoczny, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów Komentarz*, C.H.Beck 2009r., s. 962.

²⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2003 r. (sygn. akt: I CKN 504/01).

oraz postanowień sprzecznych z powszechnie obowiązującym prawem godzą w zbiorowe interesy konsumentów. Stroną umowy zawieranej przez w/w przedsiębiorcę są zarówno wszyscy aktualni, jak i wszyscy przyszli potencjalni klienci zamierzający wziąć pożyczkę u kredytobiorcy. Zatem krąg adresatów takiego wzorca nie jest z góry określony.

Na poparcie powyższego należy zatem przytoczyć stanowisko SOKiK, który w wyroku z dnia 13 stycznia 2009r. wskazał, iż jeżeli potencjalną daną praktyką przedsiębiorcy może być dotknięty każdy konsument w analogicznych okolicznościach, to ma miejsce naruszenie zbiorowych interesów (sygn. akt: XVII Ama 26/08). Tak więc w rozpatrywanym stanie faktycznym działanie kredytodawcy nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz wpływa niekorzystnie na interesy potencjalnie nieokreślonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów przedsiębiorcy.

Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, że wszystkie przesłanki z art. 24 ust 1 i 2 u.o.k.i.k. zostały spełnione, co oznacza, iż przedsiębiorca dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec tego orzeczono jak w punkcie I sentencji decyzji.

II.

Zgodnie z art. 103 ustawy o ochronie konsumentów Prezes UOKiK może nadać rygor natychmiastowej wykonalności decyzji w całości lub w części, jeżeli wymaga tego ważny interes konsumentów. Klauzula natychmiastowej wykonalności może być nadana decyzji jedynie wówczas, gdy spełnione są przesłanki wymienione w cytowanym przepisie.

W ocenie Prezesa UOKiK, w niniejszej sprawie zachodzi potrzeba ochrony interesów konsumentów, w szczególności z uwagi na fakt naruszenia w sposób znaczny ekonomicznych interesów mniej zamożnej grupy konsumentów, którzy często nie są w stanie ze względów finansowych dochodzić swoich roszczeń. Brak niezwłocznego wykonania decyzji spowoduje niewątpliwie nieodwracalne lub trudno odwracalne negatywne skutki dla konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w punkcie II sentencji decyzji.

III.

W przypadku wydania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania – w myśl uregulowania art. 26 ust. 2 u.o.k.i.k. – Prezes UOKiK może w decyzji określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W niniejszej sprawie organ ochrony konsumentów uznał za zasadne nałożenie na Profit obowiązku przedłożenia konsumentom, z którymi zawarto umowy w oparciu o wzorzec z dnia 26 maja 2010 r. pod nazwą „Umowa Pożyczki Nr” i które są nadal wykonywane, propozycji zmiany warunków tych umów, mającej na celu wyeliminowanie niedozwolonych postanowień umownych wskazanych w pkt. I.A sentencji niniejszej decyzji w terminie 2 miesiące od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Należy zaznaczyć, że w przypadku wypełnienia przez przedsiębiorcę nakazu wskazanego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, czyli wyeliminowania przedstawionych

nieprawidłowości stosowanych przez kredytodawcę, w obrocie nadal pozostawałyby umowy zawarte według reguł określonych w poprzednio obowiązującym wzorcu umowy. Wobec powyższego uzasadnionym jest określenie środka zmierzającego do usunięcia trwających nadal skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, poprzez nałożenie obowiązku przedstawienia konsumentów propozycji zmiany warunków umowy eliminując przy tym wskazane w niniejszej decyzji naruszenia²⁵.

Mając na uwadze konieczność zapewnienia realizacji celu wskazanego w art. 1 ust. 1 u.o.k.i.k., którym jest m.in. podejmowanie w interesie publicznym ochrony interesów konsumentów oraz celem zapobieżenia nierównoprawnego traktowania konsumentów powyższe rozstrzygnięcie należy uznać za zasadne. O słuszności przedmiotowego obowiązku świadczy fakt, iż brak nałożenia na przedsiębiorcę wskazanego wyżej obowiązku mógłby doprowadzić do zróżnicowania sytuacji prawnej konsumentów, zawierających z przedsiębiorcą umowy przed i po wprowadzeniu nowych wzorców umowy „Umowa pożyczki” i tym samym pozostawić w obrocie prawnym umowy z klientami kredytodawcy, oparte na naruszeniach wskazanych w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w punkcie III sentencji decyzji.

IV.

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k. Prezes UOKiK ma kompetencje do ukarania przedsiębiorcy poprzez nałożenie na niego kary pieniężnej w wysokości do 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeśli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Mając na względzie powyższe oraz stan faktyczny oraz prawny niniejszej sprawy, organ ochrony konsumentów postanowił skorzystać z uprawnienia do nałożenia kary pieniężnej z tytułu naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniona jest wysokość kar nakładanych na przedsiębiorców. W art. 111 w sposób nieenumeratywny wskazano, iż Prezes UOKiK winien wziąć pod uwagę okres, stopień, okoliczności naruszenia przepisów ustawy oraz uprzednie naruszenia przepisów ustawy. Ponadto orzecznictwo wskazuje, że w przypadku kar przesłankami, które należy brać pod uwagę, są m.in.: potencjał ekonomiczny przedsiębiorcy, dopuszczalny poziom kary wynikający z przepisów ustawy oraz cele, jakie kara ma osiągnąć²⁶.

Podkreślić nadto należy, iż nakładana przez organ ochrony konsumentów kara finansowa pełni trojaką funkcję: represyjną, prewencyjną i edukacyjną.

Ustalając wymiar kary należy wziąć przede wszystkim pod uwagę funkcję prewencyjną kar, w tym prewencję ogólną. **Kara bowiem winna być ustalona tak, aby powstrzymywać przedsiębiorcę stosującego praktykę oraz innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami.** Zważyć także należy na dużą skalę naruszeń zbiorowych interesów konsumentów przez przedsiębiorców udzielających

²⁵ Tak np. w wyroku SOKiK z dnia 18 września 2012 r. sygn. XVII AmA 54/11.

²⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2000 r., sygn. akt I CKN 793/98.

pożyczek gotówkowych, a nie podlegających żadnym organom nadzoru, w tym Komisji Nadzoru Finansowego. Zachodzi zatem konieczność wymierzenia kar o takiej wysokości, która zniechęci w/w przedsiębiorców do stosowania niedozwolonych postanowień umownych, a tym samym zobliguje ich do bieżącego monitorowania rejestru niedozwolonych postanowień umownych, a także do dostosowania zawieranych umów do powszechnie obowiązującego prawa, w tym ustawy o kredycie konsumenckim.

Nakładając karę pieniężną, Prezes UOKiK wziął również pod uwagę konieczność ustalenia, czy określone w tym przepisie naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę tej przesłanki w przypadku stosowania kar pieniężnych wynika bezpośrednio z art. 106 ust. 1 u.o.k.i.k.. Z tego względu nakładając karę pieniężną, Prezes UOKiK uwzględnił całokształt okoliczności sprawy, które wskazywać mogą na nieumyślny charakter naruszenia przez Profit zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Pomimo tego – jak już wcześniej wskazano – już samo stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki daje podstawę do nałożenia kary pieniężnej, o której mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.i.k.

W roku 2011 Profit osiągnął przychód w wysokości 195.375,14 zł, który będzie podstawą do obliczenia każdorazowo wysokości kary. Maksymalny wymiar kary, jaki można nałożyć na przedsiębiorcę wynosi 19.537,51 zł – tj. 10% osiągniętego przychodu w roku 2011.

1. Kara pieniężna za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów opisanej w punkcie I.A.

W niniejszym zarzucie stwierdzono stosowanie przez przedsiębiorcę pięciu postanowień niedozwolonych wpisanych do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonych przez Prezesa UOKiK. Aż trzy postanowienia w sposób bezpośredni naruszają interes ekonomiczny konsumentów obciążając ich nieuprawnionymi opłatami z tytułu prowadzonego postępowania windykacyjnego. Wskazać należy, iż klientami kredytodawcy są przede wszystkim osoby uboższe, którym bank oraz inne instytucje finansowe odmówiły udzielenia bezpiecznych kredytów ze względu m.in. na ich zaległości w spłacie już zaciągniętych zobowiązań oraz ze względu na bardzo małe dochody. Obciążanie ich dodatkowo wysokimi kosztami windykacyjnymi, przekraczającymi niekiedy wielokrotnie wartość udzielonej pożyczki zasługuje na szczególną dezaprobatę. Na podstawie klauzuli wskazanej w pkt I.A.4. przedsiębiorca może w korespondencji kierowanej do konsumenta zmienić warunki umowy, w tym podnieść oprocentowanie lub inne opłaty wynikające z umowy. Wprowadzając domniemanie doręczenia korespondencji, może pozbawić konsumenta możliwości wypowiedzenia umowy, jeżeli pismo z informacją o podwyższeniu opłat nie dotrze do odbiorcy, a jednocześnie konsument będzie zobowiązany do ponoszenia dodatkowego ciężaru finansowego, na który mógł nie wyrazić zgody.

Ustalając wymiar kary za naruszenie opisane powyżej, Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń w zakresie wysokości kary.

Podkreślić należy, iż to na przedsiębiorcy - jako profesjonalnym uczestniku obrotu gospodarczego, spoczywa obowiązek przygotowania takiego wzorca umownego, który jest wolny od klauzul niedozwolonych. Jak wynika bowiem z wykładni przepisu art. 355 k.c. podmiot w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej winien wykazać szczególną, czyli

wyższą niż tylko należyta staranność w działaniach z uwagi na zawodowy charakter działalności. Prowadzenie zaś działalności profesjonalnej uzasadnia zwiększone oczekiwania co do umiejętności, wiedzy, skrupulatności kontrahenta. Rejestr postanowień niedozwolonych jest jawny i każdy przedsiębiorca, który zawiera umowy konsumpcyjne powinien na bieżąco go śledzić oraz dostosowywać odpowiednio stosowany przez siebie wzorzec. W judykaturze natomiast wskazano, że przy kształtowaniu wzorca należytej staranności trzeba także brać pod uwagę wymóg znajomości obowiązującego prawa oraz następstw z niego wynikających w zakresie prowadzonej przez dany podmiot działalności gospodarczej²⁷.

W związku z powyższym organ ochrony konsumentów - mając na uwadze również okres stosowania opisanej niniejszą decyzją praktyki (wzorzec stosowany od 26 maja 2010 roku) - uznał, iż natura naruszenia polegająca na stosowaniu niedozwolonych postanowień umowy, które w istotny sposób wpływają na interes konsumentów uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu wymiaru kary pieniężnej **na poziomie 0,37%** przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2011 r., co jest równe kwocie – w zaokrągleniu - 723zł.

Prezes UOKiK w niniejszym postępowaniu nie stwierdził żadnych przesłanek mających wpływ na obniżenie lub podwyższenie wymiaru kary.

Mając powyższe na uwadze, kara została **wymierzona w wysokości 723 zł**, co stanowi ok. **0,37%** przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2011 r. oraz ok. **3,7 %** maksymalnego wymiaru kary, jaką mógł nałożyć organ ochrony konsumentów na Profit w niniejszym postępowaniu za stosowaną przez niego praktykę.

Zdaniem Prezesa UOKiK, tak określona kara spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów u.o.k.i.k., jak i prewencyjną, zapobiegając ponownemu ich naruszeniu. Nie bez znaczenia jest również walor wychowawczy, w tym wymiar ogólny, odstrasżający dla innych przedsiębiorców działających w branży przed podobnym naruszeniem słuszych interesów konsumentów. Przyjmując, że kara winna być orzekana na poziomie wystarczającym do osiągnięcia zamierzonego celu i powinna być odczuwalna dla przedsiębiorcy, organ ochrony konsumentów **postanowił nałożyć karę w wysokości określonej w punkcie IV.1 sentencji decyzji.**

2. Kara pieniężna za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów opisanej w punkcie I.B.

W niniejszym zarzucie zostało udowodnione niewywiązanie się przez przedsiębiorcę z obowiązków informacyjnych względem konsumenta wynikających z ustawy o kredycie konsumenckim. Przedmiotowe braki informacyjne w sposób znaczący mogą wpływać na możliwości podjęcia racjonalnej i świadomej decyzji przez konsumenta lub też skutecznie utrudnić dochodzenie przez nich swoich uprawnień. Szczególnie negatywnie należy ocenić nieudzielanie rzetelnej oraz pełnej informacji w zarzutach wskazanych w punktach I.B.4. oraz I.B.5., gdyż to właśnie informacje o rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania oraz całkowitej kwocie kredytu powinny być w umowie wyszczególnione w sposób nie budzący wątpliwości. W ocenie organu ochrony konsumentów wszystkie z powyższych nieprawidłowości naruszają interes konsumentów na etapie zawierania kontraktu, z tymże

²⁷ wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 sierpnia 1993r., sygn. akt: III CRN 77/93.

skutek tego naruszenia jest widoczny przede wszystkim na etapie wykonania kontraktu, gdyż konsument nie uzyskuje informacji, które mogłyby być mu pomocne przy dochodzeniu roszczeń od przedsiębiorcy lub przy weryfikowaniu prawidłowego wywiązania się z umowy przez kredytodawcę.

Ustalając wymiar kary za naruszenie opisane powyżej, Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń w zakresie wysokości kary.

Podkreślić należy, iż to na przedsiębiorcy - jako profesjonalnym uczestniku obrotu gospodarczego, spoczywa obowiązek przygotowania takiego wzorca umownego, w którym znajdują się wszystkie wymagane prawem informacje. Brak wywiązanie się z obowiązków informacyjnych wynikających z głównej ustawy na podstawie której przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą, świadczy o lekceważącym podejściu do obowiązków nałożonych na kredytodawców przez ustawodawcę.

W związku z powyższym organ ochrony konsumentów - mając na uwadze również okres stosowania opisanej niniejszą decyzją praktyki (wzorzec stosowany od 26 maja 2010 roku) - uznał, iż natura naruszenia polegająca na nieudzielaniu konsumentom rzetelnej, prawdziwej oraz jasnej informacji uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu wymiaru kary pieniężnej **na poziomie 0,4%** przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2011r., co jest równe kwocie – w zaokrągleniu - 781 zł.

Prezes UOKiK w niniejszym postępowaniu nie stwierdził żadnych przesłanek mających wpływ na obniżenie lub podwyższenie wymiaru kary.

Mając powyższe na uwadze, kara została **wymierzona w wysokości 781 zł**, co stanowi ok. **0,40%** przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2011 r. oraz ok. **4,0 %** maksymalnego wymiaru kary, jaką mógł nałożyć organ ochrony konsumentów na Profit w niniejszym postępowaniu za stosowaną przez niego praktykę.

Zdaniem Prezesa UOKiK, tak określona kara spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów u.o.k.i.k., jak i prewencyjną, zapobiegając ponownemu ich naruszeniu. Nie bez znaczenia jest również walor wychowawczy, w tym wymiar ogólny, odstrasżający dla innych przedsiębiorców działających w branży przed podobnym naruszeniem słuszych interesów konsumentów. Przyjmując, że kara winna być orzekana na poziomie wystarczającym do osiągnięcia zamierzonego celu i powinna być odczuwalna dla przedsiębiorcy, organ ochrony konsumentów **postanowił nałożyć karę w wysokości określonej w punkcie IV.2 sentencji decyzji.**

3. Kara pieniężna za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów opisanej w punkcie I.C.

W niniejszym zarzucie stwierdzono stosowanie nieuczciwej praktyki rynkowej (pkt I.C.1), która w istotny sposób może wpływać na podjęcie przez konsumenta decyzji dotyczącej umowy, naruszając przy tym w sposób istotny jego ekonomiczne interesy. Wysokość całkowitego kosztu kredytu jest ważnym elementem umowy, wpływa bowiem na obciążenie finansowe konsumenta. Ponadto zostało stwierdzone naruszenie dobrych obyczajów konsumenckich (pkt I.C.2.) poprzez pobieranie zbyt wygórowanej kaucji windykacyjnej

mającej na celu zapętlenie najbiedniejszych konsumentów w spiralę długu, gdyż nie będą oni w stanie spłacać w tak krótkim terminie długu o wartości czterokrotnie wyższej niż wartość samej pożyczki. W ocenie organu ochrony konsumentów o ile naruszenia nastąpiły na etapie zawierania umowy, to skutki takiego działania są dla konsumenta odczuwalne na etapie wykonania umowy, w tym w momencie spłaty kredytu czy wyliczenia należnych odsetek.

Ustalając wymiar kary za naruszenie opisane powyżej, Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń w zakresie wysokości kary.

W związku z powyższym organ ochrony konsumentów - mając na uwadze również okres stosowania opisanej niniejszą decyzją praktyki (od 26 maja 2010 roku) - uznał, iż natura naruszenia polegająca na stosowaniu nieuczciwej praktyki rynkowej oraz naruszenia dobrych obyczajów uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu wymiaru kary pieniężnej **na poziomie 0,4%** przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2011r., co jest równe kwocie – w zaokrągleniu - 781 zł.

Prezes UOKiK w niniejszym postępowaniu nie stwierdził żadnych przesłanek mających wpływ na obniżenie lub podwyższenie wymiaru kary.

Mając powyższe na uwadze, kara została **wymierzona w wysokości 781 zł**, co stanowi ok. **0,40%** przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2011 r. oraz ok. **4,0 %** maksymalnego wymiaru kary, jaką mógł nałożyć organ ochrony konsumentów na Profit w niniejszym postępowaniu za stosowaną przez niego praktykę.

Zdaniem Prezesa UOKiK, tak określona kara spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów u.o.k.i.k., jak i prewencyjną, zapobiegając ponownemu ich naruszeniu. Nie bez znaczenia jest również walor wychowawczy, w tym wymiar ogólny, odstrasżający dla innych przedsiębiorców działających w branży przed podobnym naruszeniem słuszych interesów konsumentów. Przyjmując, że kara winna być orzekana na poziomie wystarczającym do osiągnięcia zamierzonego celu i powinna być odczuwalna dla przedsiębiorcy, organ ochrony konsumentów **postanowił nałożyć karę w wysokości określonej w punkcie IV.3 sentencji decyzji.**

4. Kara pieniężna za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów opisanej w punkcie I.D.

W niniejszym zarzucie stwierdzono stosowanie bezprawnych działań polegających na naruszeniu bezwzględnie obowiązujących przepisów ustawy o kredycie konsumenckim oraz kodeksu cywilnego. Zachowanie kredytodawcy świadczy o lekceważącym podchodzeniu do przepisów prawnych na podstawie których funkcjonuje jego działalność. Przepisy wymienionych ustaw wprost wskazują jak należy ukształtować sytuację prawną konsumentów, a wszystkie odstępstwa od tych zasad należy uznać za bezprawne. Naruszenia stwierdzone w niniejszym zarzucie w istotny sposób wpływają na sytuację ekonomiczną konsumenta, gdyż przyznają przedsiębiorcy prawo do naliczania kary umownej, które z oczywistych względów bezprawne, to również ich wartość niewspółmierna do dłużnej wierzytelności (punkt I.D.2.). Ponadto kredytodawcy umożliwia indosowania weksła *in blanco*, co wpływa na zmniejszenie zakresu ochrony konsumentów gwarantowanego przez ustawodawcę (punkt I.D.1.). W sposób nieuprawniony Profit skraca również termin na odstąpienie konsumenta od umowy, co może

spowodować konieczność wywiązania się z umowy od której chciał odstąpić w ustawowo przyznanym terminie (punkt I.D.3.). Wskazać należy, iż klientami kredytodawcy są przede wszystkim osoby uboższe, o obniżonej wiedzy prawniczej i możliwości dochodzenia ewentualnych roszczeń, tak więc mogą oni nawet nie mieć świadomości, iż zapisy wskazane w umowie mają charakter bezprawny. W ocenie organu ochrony konsumentów o ile naruszenia nastąpiły na etapie zawierania umowy, to skutki takiego działania są dla konsumenta odczuwalne na etapie wykonania umowy, np. poprzez pobieranie bezprawnej kary umownej w wysokości 20 zł dziennie.

Ustalając wymiar kary za naruszenie opisane powyżej, Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi stwierdzonych praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń w zakresie wysokości kary.

W związku z powyższym organ ochrony konsumentów - mając na uwadze również okres stosowania opisanej niniejszą decyzją praktyki (od 26 maja 2010 roku) - uznał, iż natura naruszenia polegająca na stosowaniu postanowień sprzecznych bezwzględnie obowiązującym prawem, które w istotny sposób wpływają na interesy ekonomiczne konsumentów uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu wymiaru kary pieniężnej **na poziomie 0,6%** przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2011 r., co jest równe kwocie – w zaokrągleniu - 1172 zł.

Prezes UOKiK w niniejszym postępowaniu nie stwierdził żadnych przesłanek mających wpływ na obniżenie lub podwyższenie wymiaru kary.

Mając powyższe na uwadze, kara została **wymierzona w wysokości 1172 zł**, co stanowi ok. **0,6%** przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2011 r. oraz ok. **6,0 %** maksymalnego wymiaru kary, jaką mógł nałożyć organ ochrony konsumentów na Profit w niniejszym postępowaniu za stosowaną przez niego praktykę.

Zdaniem Prezesa UOKiK, tak określona kara spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów u.o.k.i.k., jak i prewencyjną, zapobiegając ponownemu ich naruszeniu. Nie bez znaczenia jest również walor wychowawczy, w tym wymiar ogólny, odstrasżający dla innych przedsiębiorców działających w branży przed podobnym naruszeniem słuszych interesów konsumentów. Przyjmując, że kara winna być orzekana na poziomie wystarczającym do osiągnięcia zamierzonego celu i powinna być odczuwalna dla przedsiębiorcy, organ ochrony konsumentów **postanowił nałożyć karę w wysokości określonej w punkcie IV.4 sentencji decyzji.**

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, karę pieniężną należy uiścić w terminie **14 dni** od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na rachunek bankowy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w **NBP o/o Warszawa** na nr **51 1010 1010 0078 7822 3100 0000**.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w punkcie IV sentencji decyzji.

V.

Zgodnie z art. 80 u.o.k.i.k. Prezes UOKiK rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 u.o.k.i.k., jeżeli w wyniku postępowania organ ochrony konkurencji stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest

obowiązany ponieść koszty postępowania. W świetle natomiast art. 263 § 1 kodeksu postępowania administracyjnego, do kosztów postępowania zalicza się m.in. koszty doręczenia stronom pism urzędowych. Z kolei zgodnie z art. 264 § 1 ww. kodeksu, jednocześnie z wydaniem decyzji organ administracji publicznej ustala w drodze postanowienia wysokość kosztów postępowania, osoby zobowiązane do ich poniesienia oraz termin i sposób ich uiszczenia.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 u.o.k.i.k. w związku z art. 479²⁸ §2 k.p.c. od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie, które wnosi się za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia.

Postępowanie w sprawie nałożenia kary zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku organ ochrony konsumentów w punkcie I sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa UOKiK ze stroną. W związku z powyższym postanowiono obciążyć ww. przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości **22,60 zł (słownie: dwadzieścia dwa złote 60/100)**.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w **NBP o/o Warszawa Nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000** w terminie **14 dni** od uprawomocnienia się decyzji.

Z uwagi na powyższe orzeczono jak w punkcie V sentencji.

Zgodnie z art. 80 u.o.k.i.k. Prezes UOKiK rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 u.o.k.i.k., jeżeli w wyniku postępowania organ ochrony konkurencji stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania.

W przypadku kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie V niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479³² § 1 i 2 K.p.c., przysługuje zażalenie za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia jej doręczenia.

*Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Bydgoszczy
Dorota Karczewska*

Otrzymują:

1. Marek Bednarz
ul. Sienkiewicza 27
Włocławek 87-800
2. a/a